

ПРАВОСЛАВЉЕ

НОВИНЕ СРПСКЕ ПАТРИЈАРШИЈЕ

Број 1171-1172 Цена 90 динара 2,5 КМ 1-15. јануар 2016. године

ISSN 0555-0114

9 770 555 011004

Христос се роди!
Заиста се роди!

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
СВОЈОЈ ДУХОВНОЈ ДЕЦИ
О БОЖИЋУ 2015. ГОДИНЕ

ИРИНЕЈ

ПО МИЛОСТИ БОЖЈОЈ

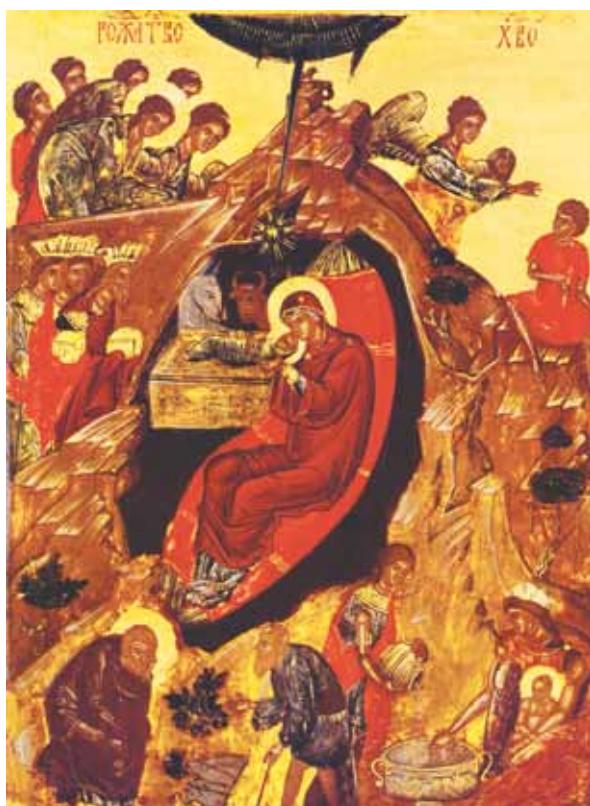
православни Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски, са свим Архијерејима Српске Православне Цркве – свештенству, монаштву и свим синовима и кћерима наше свете Цркве: благодат, милост и мир од Бога Оца, и Господа нашега Исуса Христа, и Духа Светога, уз радосни божићни поздрав:

МИР БОЖЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

„Певајте Господу, благосиљајте име Његово,
Јављајте из дана у дан сјасење Његово!
Казујте по народима славу Његовоу,
По свим љеменима чудеса Његова!“
(Пс. 96, 2–3)

Овим речима, браћо и сестре у Христу Господу и драга наша децо духовна, позива нас Свети цар Давид на данашњи празник и празнично славље које нам је Сâm Господ припремио Својим Рођењем од Пресвете Џеве Марије у пећини витлејемској. Гле, пре две хиљаде година Пресвета Џева Марија дође у Витлејем јудејски са праведним Јосифом пописа ради. Али, попис Јосифов међу браћом својом и у роду своме послужио је домостроју спасења и испуњењу пророштва пророка Михеја, који Духом Светим пророковаše овим речима: „А ти, Витлејем Ефрато, ако и јеси најмањи међу хиљадама Јудиним, из тебе ће ми изићи Онај који ће бити Господар у Израиљу, којему су изласци од искони, од вечних времена“ (Мих. 5, 2).

На данашњи дан се испунило ово пророштво. Јер, гле, Пресвета Џева роди у Витлејему Јудином Онога „којему су изласци од искони, од вечних времена“, Бога Реч (Логоса) Који се на чудесан начин оваплоти од Пресвете Џеве Марије и роди у Граду Давидову. Гледајући то, до тада невиђено чудо, анђели на небесима задрхташе, небо звездом на Истоку и земља пећином у Витлејему то пропратише! А ми, како рече цар Давид, певајмо данас Господу Богу нашем, благосиљајмо Име Његово, увек и непрестано свима око нас објављујмо Спасење Његово, свим народима који су са нама и око нас казујмо славу Његову и предивна чудеса Његова,

славу Његову са којом се не може упоредити никаква слава овога света, и предивна чудеса Његова која око људско не виде и ум људски не може објаснити!

Рођење Господа Исуса Христа јесте историјски догађај који је истовремено обрадовао и небо и земљу, али и многе у Израиљу и Римској империји узнемирио. Анђели и пастири славе га у Витлејему; мудраци са Истока, пратећи звезду водиљу, путују ка Јерусалиму, а Ирод и сав Јерусалим уплашише се када чуше од мудрацâ питање: „Где је цар јудејски који се роди?“ (Мт. 2, 2). Земља и небо обрадоваше се Спаситељу своме, а Ирод и сав Јерусалим уплашише се праведног Судије свог. Бог Реч (Логос) – Друго Лице Пресвете Тројице, предвечни Син Божји – овалпођује се и рађа у времену као Богочовек Исус Христос како би спасао человека, слику Своју! То је суштина и смисао овог историјског догађаја и празника. Али, он у себи носи и једну другу поруку, поруку која се односи на человека, односно поруку о величини, узвишености и назначењу человека, поруку о томе због чега се, ево, Сâm Бог смирава рађајући се у пећини витлејемској. Са друге стране, овај празник нам сведочи и о безграницној љубави Божјој према човеку и свету. Бог, браћо и сестре и драга децо духовна, никада не оставља и не одбацује человека, икону Своју, нити овај свет, који је премудро створио, оставља без милости и доброте Своје.

Увек га држи на длану Своме јер је Сведржитељ, обнавља га и спасава јер је Спаситељ. То је највећа и најузвишенија порука, не само овог божићнег празника него и свих спасоносних празника Господњих.

Већ у Старом Завету говори велики и Свети пророк Исаја о рођењу Емануила, односно Онога чије име значи *с нама је Бог*. „Ето, Девојка ће затруднети, и родиће Сина, и наденуће му име Емануил“ (Ис. 7, 14), говори пророк и, гле, као да је и сâм сведок тога чудеснога Догађаја, додаје: „Јер нам се роди Дете, Син нам се даде, којему је власт на рамену, и име ће му бити: Дивни, Саветник, Бог силни, Отац вечни, Кнез мира“ (Ис. 9, 6). Рођење сваког детета је сâмо по себи велика радост, а колика тек радост треба да нас обузме и испуни због Рођења Богомладенца Емануила, Исуса Христа, Који је, уистину, Диван, Бог силни и Кнез мира! Знајући то, драга деце духовна, радујемо се и веселимо данас, као што су се радовали и веселили анђели на небесима и пастири у Витлејему певајући: „Слава на висинама Богу, и на земљи мир, међу људима добра воља“ (Лк. 2, 14), јер је с нама Бог!

Данас, више него икад, потребни су мир на земљи и добра воља међу људима и народима! Мир на земљи и добра воља међу људима вечити је вапај неба и земље. Какав мир, каква воља и међу каквим људима? – упитаће неко. Јеванђелски одговарамо: божићни, божански Мир, Који нам се роди у Витлејему јудејском – Новорођени Богомладенац Исус Христос. Он Сâм јесте Мир Божји међу нама. Препознајмо Га, прихватимо Га и нека Он постане и наш Мир у немиру овога света! Добра воља међу људима мора бити резултат тог божанског Мира. Овони недостатак добре воље у свету, па и међу нама хришћанима, показатељ је одсуства Мира Божјег међу нама. Да бисмо имали мир међу собом, прво успоставимо лични мир са Богом својим, Богом нашим! Помиријмо се са Њим кроз покајање, кроз петровски вапај: „Господе, помагај! Изгубосмо!“ Онда ћемо лако – као деца Божја, као Народ Божји, као браћа и сестре – успоставити и добру вољу и мир међу собом.

Шта видимо у савременом свету? Видимо да су се људи и народи веома удаљили од Бога. Али не само од Бога већ и међусобно, јер то једно са другим иде. Видимо да свеспасавајуће Име Божје и Самога Бога многи више псују неголи што Га славе и призывају у помоћ. Видимо да се највећи грех, грех убијања човека и читавих људских заједница, свакодневно врши, и то, често, у име Божје. То је за нормалан ум и разум непојмљиво. Питамо се: зар је могуће да неко

са именом Божјим на уснама убија невину децу, жене, заробљенике и прогнанике? У име којег и каквог Бога то чини? У име које и какве религије то чини? Због овакве псевдорелигијске изопачености имамо овотико немира и страхова у свету, који нису ништа друго до ли плодови активне безбожности псевдоверникâ. Браћо и сестре и драга деце духовна, позивамо вас у име Бога, у име Новорођенога Христа Господа, да чувамо себе и свој народ од свепагубног богохуљења и грехова који вапију до небесâ. Ако је Господ дошао да спасе свакога човека, обнови му стваралачко назначење и дâ му живот вечни, како онда да се ико дрзне да човеку одузме божански дар живота, било у мајчиној утроби било овде на Земљи?

Без истинског и животног мира са Богом својим немогућ је мир са браћом својом, немогућа је и добра воља међу људима и народима. Знајући то, браћо и сестре и драга деце духовна, позивамо вас да се измиријмо са Богом својим. Завапимо Му у покајању као онај изгубљени, блудни син у јеванђелској причи, а Он ће нас раширених руку примити!

Уместо добре воље и љубави међу људима и народима сведоци смо планетарне експанзије егоизма, суревњивости, антагонизма и надгорњавања – порока који изазивају забринутост, страх и зебњу за будућност овога света. Упутимо молитву Богомладенцу Христу да онима који данас воде своје народе, па и читав овај свет, подари мудрост и доброту, љубав и смиреност, како би овај свет извели из најдубље моралне и егзистенцијалне кризе!

У овој празничној радости поздрављамо све вас, нашу духовну децу и светосавску браћу и сестре широм света, у отаџбини и расејању. Поздрављамо вас и позивамо вас: помиријмо се са Богом и међусобно и будимо деца Божја и Народ Божји! Развијмо и покажимо добру вољу међусобно и према свим људима око нас! Кроз ту добру вољу међу људима будимо светлост свету и со земљи! Живимо свето и честито и испунимо завет отаца којим су нас заветовали за Царство небеско!

Посебно поздрављамо нашу браћу и сестре на нашем мученичком Косову и Метохији, у нашој духовној колевци. Молимо се Богомладенцу Христу да их духовно и божански, као пророка Данила и свете младиће у Вавилону, охрабри и учврсти у опредељењу да буду и остану верни завету наших светих предака. Апелујемо на све прогнане и избегле са ове наше свете српске земље, као и све прогнане и избегле са својих вековних огњишта, из Далмације, Лике, Славо-

није, Барање, са Баније и Кордуна, као и из разних крајева Босне и Херцеговине, да учине све што до њих стоји да се врате на своја вековна огњишта, да их обнове, унапреде и сачувају за покољења која ће доћи.

Грех је, међутим, поменути невољнике, страдалнике и прогнанике српског рода, а не сетити се свих невољника, страдалника и прогнаника из других народа и земаља, ма које вере они били, а нарочито наше браће и сестара на Блиском и Средњем истоку, у Украјини и у Африци, посебно у ове свете и благе дане када прослављамо Рођење највећега Страдалника и Прогнаника у историји, Богочовека Исуса Христа, Победника над злом, смрћу и сатаном. Сећајмо их се молитвено и помозимо им делатно кад можемо и колико можемо!

Независно од тога где живимо и радимо, у отаџбини или расејању, драга децо духовна, ми смо један, хришћански, православни и светосавски народ који су Божић и божићњи етос на посебан и јединствен начин обликовали. Божић је у срцима нашим, у душама нашим. Славећи Божић у радости и миру са свим и сваким, учили смо се светости живљења и страху Божјем. Поздравом *Мир Божји – Христос се роди* и отпоздравом *Ваистину се роди* ми смо формирани као народ мира Божјег и добре воље. То је наш велики духовни капитал. Умножавајмо га кроз правилно и свето слављење овог великог празника! Божић нас је васпитавао у свему ономе што је свето, честито и миломе Богу приступачно. Знајући то, још једанпут вас позивамо: чувајмо јединство вере и Цркве светосавске и светињу овог божићњег празника као зеницу ока свога! Не дозволимо никоме да нас дели по било ком основу! Српска Православна Црква била је, јесте и биће гарант нашег духовног и народног јединства! У то име поздрављамо вас радосним божићним поздравом:

МИР БОЖЈИ – ХРИСТОС СЕ РОДИ!

ВАИСТИНУ СЕ РОДИ!

Благословена нова 2016. година!

Дано у Патријаршији српској у Београду, о Божићу 2015. године.

Ваши молитвеници пред Богомладенцем Христом:

Архиепископ пећки, Митрополит београдско-карловачки и Патријарх српски **ИРИНЕЈ**

Митрополит црногорско-приморски **АМФИЛОХИЈЕ**

Митрополит загребачко-љубљански **ПОРФИРИЈЕ**

Епископ шабачки **ЛАВРЕНТИЈЕ**

Епископ сремски **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ бањалучки **ЈЕФРЕМ**

Епископ будимски **ЛУКИЈАН**

Епископ банатски **НИКАНОР**

Епископ новограчаничко-средњезападноамерички **ЛОНГИН**

Епископ источнаамерички **МИТРОФАН**

Епископ бачки **ИРИНЕЈ**

Епископ британско-скандинавски **ДОСИТЕЈ**

Епископ зворничко-тузлански **ХРИЗОСТОМ**

Епископ осјечкопољски и барањски **ЛУКИЈАН**

Епископ западноевропски **ЛУКА**

Епископ жички **ЈУСТИН**

Епископ врањски **ПАХОМИЈЕ**

Епископ шумадијски **ЈОВАН**

Епископ браничевски **ИГЊАТИЈЕ**

Епископ далматински **ФОТИЈЕ**

Епископ бихаћко-петровачки **АТАНАСИЈЕ**

Епископ будимљанско-никшићки **ЈОАНИКИЈЕ**

Епископ захумско-херцеговачки **ГРИГОРИЈЕ**

Епископ ваљевски **МИЛУТИН**

Епископ рашко-призренски **ТЕОДОСИЈЕ**

Епископ нишки **ЈОВАН**

Епископ западноамерички **МАКСИМ**

Епископ горњокарловачки **ГЕРАСИМ**

Епископ аустралијско-новозеландски **ИРИНЕЈ**

Епископ крушевачки **ДАВИД**

Епископ славонски **ЈОВАН**

Епископ аустријско-швајцарски **АНДРЕЈ**

Епископ средњоевропски **СЕРГИЈЕ**

Епископ тимочки **ИЛАРИОН**

Епископ умировљени зворничко-тузлански **ВАСИЛИЈЕ**

Епископ умировљени канадски **ГЕОРГИЈЕ**

Епископ умировљени захумско-херцеговачки **АТАНАСИЈЕ**

Епископ умировљени средњоевропски **КОНСТАНТИН**

Епископ умировљени славонски **САВА**

Епископ умировљени милешевски **ФИЛАРЕТ**

Викарни Епископ моравички **АНТОНИЈЕ**

Викарни Епископ топлички **АРСЕНИЈЕ**

Викарни Епископ јегарски **ЈЕРОНИМ**

ОХРИДСКА АРХИЕПИСКОПИЈА

Архиепископ охридски и Митрополит скопски **ЈОВАН**

Епископ полошко-кумановски **ЈОАКИМ**

Епископ брегалнички **МАРКО**

Викарни епископ стобијски **ДАВИД**

ПРАВОСЛАВЉЕ 1171–1172

2
Божићна посланица

6
Зимска Пасха:
два доласка Христова

7
Активности Патријарха

9
Најава симпосиона „Теологија
у јавној сфери“ у Требињу 2016.

10
Из литургијске праксе
Српске Цркве до 20. века
Ей. Атанасије (Јевшић)

13
Предавања
у Центру за биоетичке студије
Бакон Радомир Маринковић

14
Живот и рад Епископа Николаја
(1. део)
Радован Битовић

16
Разговор са Б. Зеремским
Таленат је од Бога
Разговарала Славица Лазић

19
Радуј се, Крине егински!
Свештеник Душко Масларић

„Православље – новине Српске Патријаршије“ излазе са благословом Његове Светости Патријарха српског Иринеја. Издаје Информативно-издавачка установа Светог Архијерејског Синода Српске Православне Цркве. Први број „Православља“ изашао је 15. априла 1967. године.

УРЕЂИВАЧКИ ОДБОР:

Члан Св. Арх. Синода задужен за надзор над радом Информативно-издавачке установе Св. Арх. Синода СПЦ Митрополит црногорско-приморски др Амфилохије

Главни и одговорни уредник
Президент др Александар Ђаковић

Оперативни уредник
Срећко Петровић

Секретар редакције
Снежана Крутиковић

Фотограф
Ђакон Драган С. Танасијевић

Лектор и коректор
Ђорђе Остојић

Чланови редакције
Сања Љубардин, Славица Лазић

Излази сваког првог и петнаестог у месецу, за јануар и август двоброј. Годишња претплата за нашу земљу је 1700 динара, полугодишња 850. Појединачни примерак 90 динара. Претплата за нашу земљу може се уплатити на благајни Српске Патријаршије, Краља Петра 5 или на текући рачун.

20
Јеванђелско монаштво (1. део)
Архимандрит Георгије Кайсанис

22
Мудраци са Истока (Мт. 2, 1–12)
гр Предраг Драштиновић

24
Откуд Срби у хипотетичком
војном судару у Скандинавији?
гр Александар Раковић

26
Савине „асиметрије“
Живорад Јанковић

28
Божић 1915. године

30
Топлички устанак (1. део)
Олују нико није слутио
Антоније Ђурић

32
Црквени звонци
као архивски депои
Радован Пилићовић

34
Туманска чудотворна икона
Пресвете Богородице
Итуман Димитрије Плећевић

36
Свет књиге

40
Наука, уметност, култура...

42
Кроз хришћански свет

43
Из живота Цркве

На насловној страни:
**Мозаик из
Цркве Св. Марка у Београду**
Фото: Ђакон Драган С. Танасијевић

Рукописи и фотографије се не враћају. Текстови достављени
редакцији „Православље“ подлежу анонимној рецензији. Текстови и
прилоги објављени у „Православљу“ представљају ставове аутора.

Сва права задржана. Свако прештампање, копирање,
умножавање, објављивање и дистрибуирање целих или делова
ових новина или чланака објављених у њима забрањено је и
представља повреду ауторског права и кривично дело.

Графичка припрема, слог и прелом: Срећко Петровић
Штампа: „Политика“ А. д.

Дистрибутор: „Polydor“ д.о.о.
Ломница 11/3/9, 32300 Горњи Милановац
телеф/факс: 032/717-322, 011/2461-138

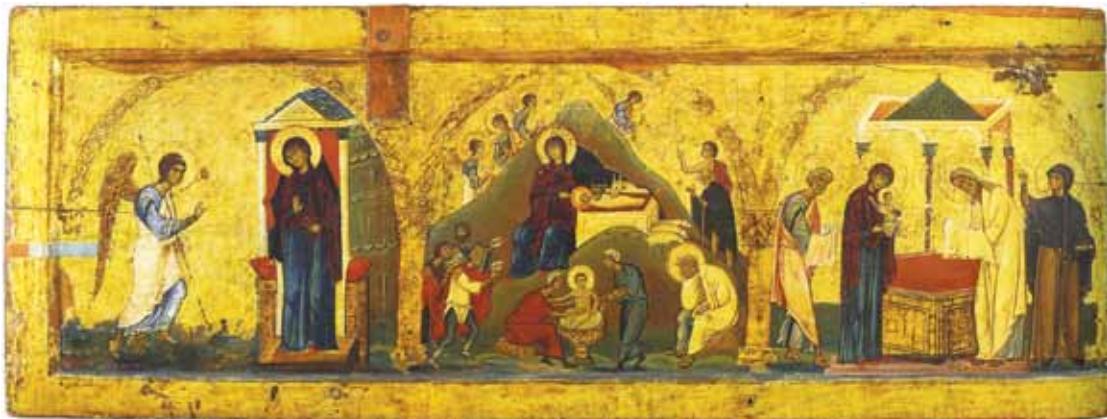
СИР – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
271.222 (497.11)

**ISSN 0555-0114 = Православље
COBISS.SR-ID 16399106**

Православље се штампа у помоћ Управе
за сарадњу с Црквама и верским заједницама
Владе Републике Србије

Графичка припрема овог, 1171–1172. броја Православља,
завршена је у петак, 25. децембра 2015. године у 16.00 часова,
када је у штампу предат овај број новина Српске Патријаршије.

Христос се рађа – славите! Христос с небеса – у сусрет му изађите! Христос на земљи – узнесите се! Певај Господу сва земљо! У весељу пој народе! – Јер Он се прослави.

Зимска Пасха: два доласка Христова

Током претпразничног периода уочи Божића, ве-за између првог доласка Сина Божијег као Стра-дајућег Слуге, Јагњета Божијег које узима на себе грехе света, и Његовог Другог доласка као Цара сла-ве и Судије васељене није отворено наглашена у цр-квеним службама. Али се јасно на њу указује у готово свим песмама, химнама и читањима. Старозаветна пророштва која се читaju о часовима, на вечерњим и јутарњим службама уочи празника Рођења Христовог сасвим конкретно објављују месијанску еру која по-чиње Христовим рођењем, али коју ће Он показати у слави тек на крају историје. И неколико стихова који су певани током претпразничног периода директно указују на однос између два Господња доласка.

Христос наш Судија заповеда нам да бдимо.
Ми узбуђено ишчекујемо Његову посету,
јер долази да буде рођен од Ђеве.
О свом величанственом Другом доласку, о Христе,
приброј ме овцама са своје десне стране,
јер вазнео си се телом да би нас спасао.
О свом првом доласку нама, о Христе,
зажелео си да спасеш род Адамов;
када поново дођеш да би нам судио,
покажи милост за оне који славе твоје свето Рођење.

Божићне претпразничне песме, посебно канони, са намером упућују на песме служби Страсне сед-мице пре пролећне Пасхе – Вакрса. У многима од њих, вакршње пасхалне теме замењене су зимским пасхалним темама, са свега неколико различитих речи. Дакле, оно што се постиже у овим службама је нека врста „троструке везе“. Рођење Христово, са Његовим Богојављењем у Јордану, упућује на Ње-гово страдање и Вакрење, а све упућује на Његов славни долазак на крају векова. У овој трострукотој вези, читава Тајна Христова излаже се верујућима – ради созерцања и заједничарења.

Хришћани живе између два доласка Христова. Они се сећају Његовог првог доласка – доласка ради жртвовања. Они предокушају Његов Други долазак – долазак ради царевања. Ово је сликовито приказа-но у традиционалним православним црквеним зда-њима, у којима се „царске двери“ иконостаса испред олтара налазе између иконе Богородице са Бого-младенцем на једној страни, и иконе Господа Исуса Христа у слави на другој. За неупућене ово може из-гледати као да су само иконе Марије Ђеве и Исуса постављене равнотачно. Но то није суштина. Иконе које уоквирују православни олтар су иконе два дола-ска Христова. Марија Ђева није сама на својој ико-ни: она у наручју држи Христа, који није приказан као беба, већ као оваплоћени Син Божији „у обличју слуге ... истоветан људима“ (Фил. 2, 7). Ово је ико-на Христовог првог доласка. А икона са десне стране двери није слика Исуса Христа онаквог као што је Он изгледао на земљи. То је Његова икона у слави – као Цара и Господа, икона Његовог Другог доласка.

Два доласка Христова су спојена у хришћанској мисли, деловању, и молитви – у сваком тренутку. Они се не могу раздвојити. Када су раздвојени, то је крај хришћанске вере, живота и богослужења. Први долазак без Другог је бесмислена трагедија. Други долазак без првог је немогућност. Христос је рођен да би донео Царство Божије. Он умире да би показао своју власт. Он устаје да васпостави своју влада-вину. Он долази опет са славом да би је поделио са својим народом. У Царству Божијем не постоји под-рећеност. Сви владају са Вакрслим Месијом. Он је дошао, и долази, само ради тога.

Превод са енглеског:
Снежана Крујникoviћ и Срећко Петровић

Изворник: Fr. Thomas Hopko, „The Two Comings of Christ“ (*The Winter Pascha*, Chapter 20), <http://www.antiochian.org/node/18659>.

Званични пријеми

Његова Светост Патријарх српски Иринеј примио је 14. децембра 2015. у Патријаршији српској у Београду амбасадора Руске Федерације у Београду Александра Чепурину.

Патријарх Иринеј је примио 21. децембра председницу Кола српских сестара гђу Милу Викторовић са сарадницама.

Истога дана, Његова Светост је примио гђу Маргиту Лалић Терзић, досадашњег конзула Републике Србије у Преторији, као и представнике РТС-а и Издавачке куће „Прометеј“.

Његова Светост Патријарх Иринеј примио је 21. децембра 2015. г. у Патријаршији српској у Београду чланове фондације „Српски легат“.

У Храму Светог Саве

У организацији ПУО СПЦ, Болнице за цереброваскуларне болести „Свети Сава“, а под покровитељством Министарства здравља Републике Србије, 10. децембра 2015. је одржано добротворно вече у крипти Спомен-храма Светог Саве, на коме је прикупљан новац за скенер који је неопходан пацијентима ове здравствене установе. Присутне је поздравио Патријарх Иринеј нагласивши да прикупљање средстава за Болницу „Свети Сава“ почиње у истоименом храму чији заштитник је не само родитељ Српске Цркве и државе, већ и устројитељ прве српске болнице у манастиру Студеница.

На слави краљевске породице

Његова Светост је служио Св. Арх. Литургију 13. децембра 2015., на празник Св. Андреја Првозваног – крсну славу краљевске породице Карађорђевић, у капели Св. Андреја Првозваног при Белом двору у Београду.

У Палати Србија

Поводом 120 година од оснивања Друштва за подизање Храма Св. Саве на Врачару, у понедељак 14.

Годишњи пријем за директоре београдских школа

Патријарх Иринеј примио је 16. децембра 2015. директоре основних и средњих школа са територије Архиепископије београдско-карловачке. Свјатјејши је срдачном добродошлијом поздравио директоре основних и средњих школа, који су ове, десете године – по реду од како се организује пријем за њих – дошли у највећем броју.

децембра 2015., у Палати Србија у Београду одржана је свечана Скупштина овог Друштва, на којој је говорио Патријарх Иринеј, захваливши том приликом верном народу на свим напорима уложеним на подизању Храма. Потом је Свјатјејши уручио високо одликовање СПЦ, Орден Св. краља Милутина, Мидрагу Бабићу, дугогодишњем председнику Скупштине Друштва, за његову делатну љубав према Светој Мајци Цркви нарочито показану дугогодишњим преданим радом на изградњи заветног храма српског народа на Врачару.

У Саборном храму

Патријарх Иринеј начаљствовао је 15. децембра Св. Арх. Литургијом у Саборној цркви у Београду. Литургији, на којој је саслуживало свештенство храма, молитвено је присуствовао и Епископ топлички Арсеније. Будући да се у Саборном храму чувају честице моштију Св. цара Уроша Немањића, братство Саборне цркве сваке године служи Литургију на његов празник.

У Народној библиотеци

У Народној библиотеци Србије у Београду, 17. децембра 2015. г. представљена је монографија о манастиру Светог Прохора Пчињског, која са својих 680 страна представља капитално дело. Представљање монографије својим обраћањем увеличава је и Његова Светост Патријарх српски Иринеј, који је и благословио ово сабрање.

У Земуну

Патријарх Иринеј служио је 19. децембра 2015. Свету Архијерејску Литургију у Цркви Светог оца Николаја у Земуну.

У Архиепископији београдско-карловачкој Слушаност Радија Слово љубве највећа од оснивања

Према званичном истраживању из месеца априла 2015. IPSOS Strategic Marketinga, 35.621 Београђана редовно прати програм Радија Слово љубве Архиепископије београдско-карловачке (телефонска анкета, sum.reach). Само да се подсетимо истраживања од пре неколико година када је Радио Слово љубве слушало просечно око 5.000 слушалаца.

Ово је највећи број слушалаца који Радио Слово љубве има од свог оснивања. Радио је постао препознатљив и јединствен у Београду. Радио има своје верне слушаоце како у Србији, тако и у окружењу и расејању. Наиме, на веб-сајту радија www.slovoljubve.com постоји опција слушања радија уживо.

Што се тиче демографије, подаци су следећи: Радио Слово љубве слуша 57,9% мушкираца, 32,1% жена, факултетски образовних 37,1%, са средњом школом 48,7%. Посебно су занимљиве старосне групе: од укупног броја слушалаца Радија Слово љубве, 6,3% је узраста од 12 до 19 година, а од 20 до 29 година – 10,4%. Највећи проценат слушалаца је узраста од 30 до 50 година – 36,5%. Просечно време задржавања слушалаца на радију је значајних 199 минута.

Набројаћемо неке од емисија:

„Реч пастира“, емисија у којој гостују епископи, свештеници и монаси; „Српски мост“, емисија о Србима у расејању и окружењу; „Збор зборила господа хришћанска“, снимак црквених трибина и предавања; „Слово“, емисија о култури; „Под знаком питања“, актуелне црквене и историјске теме; „Будимо људи“, емисија која прати харитативне делатности Цркве и реализује се у сарадњи са свештеником Владимиrom Марковићем, секретаром Верског добротворног старатељства Архиепископије београдско-карловачке; „Недељник Архиепископије“, хроника догађаја из АЕМ из протекле недеље; „Мој вероучитељ“, емисија коју реализујемо у сарадњи са Одбором за верску наставу АЕМ; „КиМ хроника“, догађаји са Косова и Метохије; „Догађаји“, централна информативна емисија; „Тумачење Јеванђеља“; „Историјска читанка“, емисија о историјским догађајима и личностима; „Исон“, музика православних народа; „Акорд“, емисија о хорској музici; „Охридски пролог“. Почели смо са емитовањем циклуса емисија „Разговори са академицима“, у сарадњи са САНУ, а припремамо дечију емисију у сарадњи са Радмилом Мишевом и Светојосавским звонцем, као и емисију са студентима Православног богословског факултета у Београду.

Детаљна програмска схема може се видети на веб-сајту радија www.slovoljubve.com, где се може преслушати и архива.

Радио Слово љубве сарађује са свим црквеним институцијама, али и са другима, као што су: Управа за сарадњу са Црквама и верским заједницама, САНУ, са којом смо потписали Меморандум о сарадњи, Задужбином Илије М. Коларца, Институтом за савремену историју, Заводом за уџбенике, Библиотеком града Београда, Факултетом музичке уметности, Колом српских сестара, Руским домом, Народним музејом, Етнографским музејом, Музејом града Београда, Скупштином града, Дечијим културним центром, Музичком омладином Србије, Хуманитарном организацијом „Срби за Србе“, Православним спортским друштвом „Света Србија“ итд.

Посебну пажњу смо посветили листовима *Православље* и *Православни мисионар*, као и издавачкој делатности Цркве и епархија. Наши гости су били академици Василије Костић, Србољуб Живановић, Пеђа Ристић, архитекта, Душан Батаковић, Дарко Танасковић, Небојша Дамјановић, историчар, Дејан Томашевић, др Весна Срећковић-Димитријевић, свештеници, професори са Православног богословског и других факултета. Посебно наглашавамо сарадњу са Факултетом музичких уметности – помогли смо организацију концерта „Музичка сведочанства из времена Великог рата“, као и са свештеником Арсенијем Арсенијевићем и Вазнесењском црквом, са којом организујемо низ концерата духовне и традиционалне музике, и на тај начин бринемо о духовном и националном идентитету спрског народа.

Што се тиче нове емисије радија „Српски мост“, емисије која је посвећена Србима у расејању и окружењу, повратна информација од наших слушалаца је изванредна. Звуком смо били у САД, Канади, Бразилу, Аргентини, Немачкој, Француској, Грчкој, епархијама наше Свете Цркве у окружењу – Црној Гори, Републици Српској, БиХ, Хрватској, Словенији итд. Наши саговорници су нам говорили о Србима у Мађарској, Румунији и другим земљама у региону.

На крају, можда и најбитније, Радио Слово љубве посебно поклања пажњу угроженим епархијама, као и свим позитивним резултатима које постижу епархије СПЦ у свим областима: мисионарској, културној, хуманитарној, образовној и другим делатностима.

Извор: Радио Слово љубве

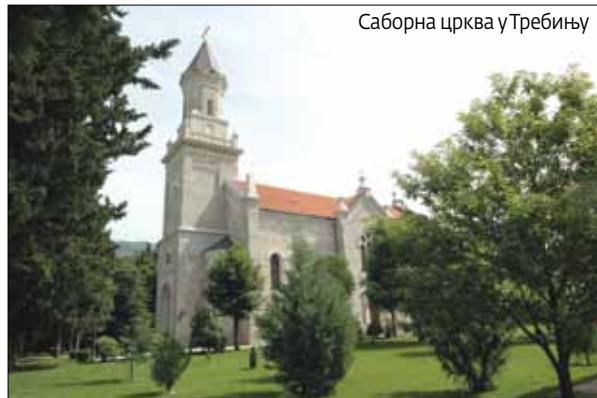
Радио

СЛОВО ЉУБВЕ

Архијепископија београдско-карловачка

107,3 MHz

Не може се град сакрити, кад на гори стоји:

Најава симпозиона „Теологија у јавној сфери“ у Требињу 2016.

Предраг Драгутиновић

У граду Требињу, под окриљем Епархије захумско-херцеговачке, од 4. до 7. фебруара 2016. године одржаће се трећи по реду симпозион „Теологија у јавној сфери“. Као и претходне две године, у оквиру прославе празника Преноса моштију Светог Игњатија Богоносца, овај за Српску Православну Цркву догађај од изузетног значаја, окупиће многобројне учеснике и госте из више земаља региона, различитих конфесија и различитих струка из области јавног живота. Циљ одржавања симпозиона је отварање дијалога на разне актуелне теме из друштвеног живота нашег поднебља. Тај дијалог треба да послужи како јаснијој артикулацији богословске мисли у савременим околностима, тако и јавној сferи да се боље упозна са основним хришћанским принципима вере и живота. Допринос том дијалогу даће многи учесници са Православног богословског факултета Универзитета у Београду (ПБФ) и других образовних институција, као и из интелектуалног миља региона и из различитих струка. Структура симпозиона је осмишљена тако да се разговори одвијају кроз тематске сесије, са једним модератором и неколико учесника. Очекује се да ће на сесијама доћи до различитих сагледавања појединачних тема и да ће учесници имати прилику да размене своје ставове у атмосфери дијалога и међусобног разумевања. Теолози, који ће углавном бити реципрочно заступљени у сесијама, можи ће да тестирају сувисlost и учинковитост свога говора у контексту научних и друштвених тема нашега времена. Симпозион „Теологија у јавној сфери“ није насловљен у виду питања, пошто је учешће теологије у јавној сferи услов сваког црквеног обраћања свету, већ у виду констатације која теолошки говор жели да изведе из анонимности и самоизолације и пружи му прилику да енергично суделује у обликовању живота дарованог нам на овим просторима и у овоме добу.

На Трећем годишњем симпозиону „Теологија у јавној сфери“ планирано је шест тематских сесија: 1) Теологија и живот Цркве, 2) Теологија и друштво, 3) Теологија и политика, 4) Теологија и наука, 5) Теологија и економија, 6) Теологија и култура. Све сесије су пажљиво осмишљене да одговарају савременим потребама друштва и да нуде одговарајућу платформу за сусрет теологије са јавном сфером. Прва сесија насловљена је „Академска теологија: проблем одређења и њеног места у Цркви“. Модератор ће бити др Марко Вилотић, асистент на ПБФ-у, који ће о овој важној теми разговарати са Његовим Преосвештенством Епископом захумско-херцеговачким и приморским др Григоријем Дурићем, професором ПБФ-а др Владаном Перешићем, и још једним компетентним гостом. Другу сесију под називом „Учешће Цркве у раду са затвореним лицима – могућност или обавеза?“ модерираће проф. др Предраг Драгутиновић са ПБФ-а, који ће угостити Његово Високопреосвештенство Архиепископа охридског др Јована Вранишковског, духовника Окружног затвора у Београду и координатора СПЦ за затворе у Републици Србији о. Глигорија Марковића и у најави неког од одговорних за духовни рад у затворима у Римокатоличкој цркви у Босни и Херцеговини. Трећу сесију „Избегличка криза: теолошке и политичке конотације“ модерираће др Растко Јовић са ПБФ-а који ће о овој изузетно актуелној теми разговарати са председником Центра за међународну сарадњу и одрживи развој Вуком Јеремићем, игуманом манастира Дечани Савом Јањићем, и евентуално још једним компетентним гостом. Четврту сесију под називом „Теорија еволуције и теологија стварања“ водиће Андреј Јефтић, асистент на ПБФ-у, који ће разговарати са доцентом ПБФ-а др Здравком Јовановићем, научним саветником на Институту за биолошка истраживања Универзитета у Београду др Алексејем Тарасјевим, и евентуално још

једним гостом из света науке. Пету сесију на тему „Морал и економија“ модерираће доцент на Економском факултету Универзитета у Источном Сарајеву др Марко Ђого, који ће угостити председника Центра за либерално-демократске студије др Бошку Мијатовића и доцента Православног богословског факултета Универзитета у Источном Сарајеву др Владислава Топаловића. Шестој сесији под називом „Уметност у храму: Литургија и драма“ модератор ће бити Тамара Рајковић, вероучитељица из Мостара, која ће угостити Његово Преосвештенство Епископа западноамеричког др Максима Васиљевића, оца Илариона Лупуловића и још једног госта из области театрологије. Из свега наведеног је јасно да посетиоце очекују занимљиви разговори из којих се много тога може научити.

Симпозион „Теологија у јавној сфери“ је већ постао традиција. Традиционална је постала и атмосфера у којој се одвија. Широка лепеза тема о којима се отворено, искрено и без задршке разговара на панелима и у приватним сусретима, неформална, али крајње озбиљна атмосфера, интензивно дружење учесника и гостију које резултира освежењем и учвршћивањем стarih и успостављањем нових познанстава, многа дешавања на маргинама симпозиона, попут културних програма, изложби, музичких догађаја, промоција књига, укључивања шире јавности града Требиња у активности симпозиона, обећавају да ће и ове године симпозион бити расадник црквене светlostи, духа радости и љубави. При свему томе не треба изгубити из вида чињеницу да су сви они који се труде око организације овог догађаја, као и сви они који га на различите начине подржавају, заједно са Апостолом Павлом пребивају у истој мисли: „Јер ако не проповедам Еванђеље нема ми похвале, јер то ми нужда налаже (ἀνάγκη γάρ μοι ἐπίκειται); а тешко мени ако не проповедам Еванђеље“ (1. Кор. 9, 16).

– Богослужбене теме –

Из литургијске праксе Српске Цркве до 20. века

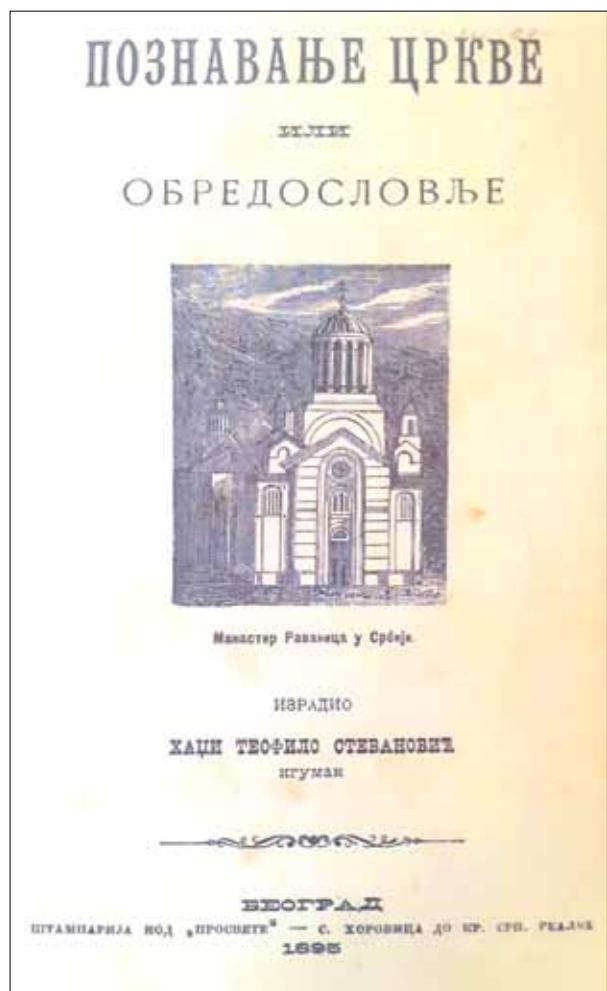
Игуман Хаџи Теофило, како се види из књиге *Познавање Цркве или Обредословље*, учен је човек и зналац више језика, познаје Свете Саборе и Каноне, дела Светих Отаца и радове учених грчких и руских литургичара, као и богослужење Православних Цркви Истока

Рече Господ: *Зашто је сваки књижевник који се научио Царству Небеском као домаћин који износи из ризнице своје ново и стварно* (Мт. 13, 52). Једног таквог мудрог, Царству Небеском наученог домаћина упознали смо ових дана. Млади професор обновљене Призренске богословије г. Дејан Ристић показао ми је књигу *Познавање Цркве или Обредословље*, коју је „израдио Хаџи Теофило Стевановић, игуман“, и штампао у Београду 1895. године, на III+500+XIV страна. Књигу је написао „на Св. Николу, 9. маја 1895. г. у Манастиру Горњаку“ – „с благословом Његовог Високопреосвештенства Архијепископа Београдског, Митрополита Српског, поклонника Живоносног Гроба Господњег, Господина Михаила“. Књига је за мене толико значајна, да сам је одмах копирао и укорично за своју библиотеку.

Овај мудри и учени „предавач у Богословији (Београдској), а доцније и у нишкој учитељској школи и гимназији“, написао је ове „своје лекције... по жељи многих не само свештеника и учитеља, мојих бивших ђака, не-

го и многих побожних грађана“. У крајем Предговору пише: „и наша црквена књижевност пре-ма околностима, и уопште, може се рећи, није много изостала од световне књижевности. За ово највећу заслугу има ВПр. Митрополит српски Михаило (кога је, додајемо ми, прата Стева Димитријевић сматрао „оцем нове богословске науке и литературе српске“), који је још 1860. г. штампао „Црквесловије или Литургију за ученике Богословије, као опширо сложено, систематски уређено дело о познавању Цркве и њених обреда“. Писац затим до-даје: „Једино се ојажала и ојажа празнина и оскудица у сисима тумачења богослужбених обреда, молишава и црквених утвара“, које сматра неопходним за „утицај, развој и утврђење побожности и преданости Цркви код верујућег народа“, који је, констатује он, „на жалост мало, да не кажемо нимало, упознат са Црквом и њеним обредима“, што је узорок „опадања побожности и повећања равнодушности“.

За себе овај усрдни литург и учитељ литургије додаје да је живео у Русији 7 година, затим пропутовао по Светој Гори и да-

ље на Истоку по Светим мести-ма 2 године, и „свуда смо обра-ћали пажњу, чак и на најмање разлике и особине у Цркви и при богослужењу, и кад смо приметили да није по пропису и пра-вилу, одмах смо тражили објашњење од дотичних: зашто тако раде“. О свему томе је марљиво водио прибелешке, и „поједине неправилности које смо у нашој Цркви и код свештеника приметили“, у овоме делу смо „изложили, критички пропратили и, на основу прописа и правила, казали и доказали: како треба да буде и да се врши... Из овог Познавања Цркве сазнаће сваки свештеник и сваки онај који се интересује Црквом и њеним бо-гослужењем, како треба правил-но вршити, па тако сваки и нека врши, а да се не ослања толико на наслеђену практику, која је, међутим, неправилна и стоји у противности са духовним значе-

снику, свеска 5. и 6. 1894. г.).

Ми се овде не бисмо задржава-ли на неким мањим „манама“ у његовом раду, па ни опширије на истицању бројних врлина и заслуга ове за наш 19. век зади-вљујуће литургичке студије, за коју, на моју жалост, нисам знао кад сам пре неку годину саста-вљао 4 велике књиге о Божанској Литургији (Христос Нова Пасха; Божанская Литургия: Свештенослужење; Причешће; Заједница Бого-иовечанской Тела Христовој (на 2252 страна). Укратко ћемо навести само два значајна места, која довољно сведоче о значају овог уџбеника Литургије (има 3 дела: о Св. Местима или Храмовима, о свештеним лицима и свештенорад-њама=Светим Тајнама, и о Празницима и Посту). Ти моменти се од-носе на његов опис и тумачење Свете Литургије.

Као прво, наводимо дословно: „При произношењу речи: Прии-

њем обреда“. На крају још додаје: „Можда ће нам когод по нешто и у на/x/ну упи-сати, али свако такво место, ко-ме би се ма/x/на могла приписати, има и свога узро-ка што је тако, а није другачије“.

Игуман Хаџи Теофило, како се види из ове књи-ге, учен је човек и зналац више јези-ка, познаје Свете Саборе и Кано-не, дела Светих Отаца и радове учених грчких и руских литурги-чара, као и бого-служење Право-славних Цркви Истока (описао је „Великопосне и Васкршње свечано-сти у Јерусалиму“, у Хришћанском ве-

миш, јадиш... и Пијше оī љеја вси... код нас и код Руса, уоби-чајено је да свештеник и ђакон (код нас опет, кад служе више њих, па чак и при Архијерејском служе-њу, сви служећи показују руком на Дискос и Потир. Ово је неправил-но). И ако, по видимоме, изгледа да се овим свештеничким узгла-сима речи Спаситељевих, нуди вернима тело и крв Христова, опет зато предложени хљеб и вино, још није тело и крв Христо-ва, него само *блжетообразна Св. Тѣла и Крове Христове* (в. у Литур-гији Василија Великог молитву по-сле возгласа *Тѣоъ ѿ тѣонхъ*). Дакле, како можеш на још не освећени – не претворени хљеб и вино у Тело и Крв Христову указивати, да „*сие је ѕело и кров Христово*“, кад још није?¹ Хљеб и вино постају Тело и Крв Христова тек онда кад свештеник очита молитву претварања, кад рекне: „*И сотвори убо хлеб сеј чеснное тѣло Христова Твоего. А јеже в иаши сеј, чеснинују кров Христова Твоего. Преложив Духом Твоим Свѧтим*“. Кад би се, дакле, хљеб и вино претварали у тело и крв Христову у време возгласа: *При-имиш јадиш...* онда зашто би тек после свештеник освећивао и говорио више наведену моли-тву освећења? Из ове освећава-јуће молитве јасно се види, када хљеб и вино постаје Тело и Крв Христова – када бива освеће-ње. Дакле, показивати руком на хљеб и Потир при произношењу Спаситељевих речи: *Приимиш, јадиш... и: Пијше оī љеја вси...* права је бесмислица и нема никаквог значења... Указивати на хљеб и Потир при произношењу – чак ни у Служебнику не пи-ши... Код нас и код Руса то пока-зывање руком практикује се јед-нако, а код Грка тога није било...

¹ У напомени писац цитира: „Одно-сно божанствене тајне знај, да пре све-штеничке молитве (=еїклезе) и силаска Св. Духа, они бивају прост хљеб и обич-но вино‘. Нил Блажени, први ученик Св. Јована Златоуста“. – /Исто говоре и Св. Оци 7. Васељенског Сабора – Mansi 13,264–5. Еп. Ат./.

То бива код оних који слабо пазе на смисао онога што врше и што говоре, него врше онако како су видели и наслеђили, па макар то било и наопако – као што има и код нас многих таквих свештеника!“ (стр. 192–194). Толико о овом литургијском моменту.²

Као други моменат, наводимо дословно: „Казали смо да за време појања *Тебе љојем...* свештеник чини призивање Светога Духа да освети и претвори хљеб и вино у Тело и Крв Христову. Али поред молитве *Јесче приносим Ти словеснују сију и безкровнују службу, и љросим, и молим, и милисја дјејем, ниспостили Духа Твоја Свјаштајо на ни и на йредлежашција Дари сија* – којом се свештеник моли и призвиље Светога Духа да освети предложене Дарове, – уметнут је и тропар трећег часа: *Господи иже Пресвјаштајо Твојејо Духа...* који тропар код нас и у

² Више о правилном запажању овог о. Игумана литургичара в. у нашој 2. књизи у тексту Св. Марка Ефеског, који цитира и Светог Златоуста. – А што се тиче „ма/х/не“ овде бисмо на стр. 194. ставили писцу примедбу: да није правилно његово упутство да „ћакон узима дискос десном, а Потир левом руком... и узноси их... док свештеник гласно говори *Твоја ош твојих, Тебје приносијашче*. Јер Свете Дарове може износити и Богу приносити само литург (Епископ или замењујући га јереј), а никада ћакон, јер он ту благодат нема, него је то служба Епископа (или јереја) „*да приноси Богу Дарове Његове Свете Цркве*“ (Св. Иполит, *Апостолско Предање*). – Додајмо овоме и то да у овој литургици игумана Хаци-Теофила нема никаквих „звончића“ у време епиклезе и освећења Светих Дарова, јер су то латинска „новотарења“, ушла у СПЦркву из римокатоличке Аустријске и Могилине украјинске праксе. Нема такође ни новогрчке бесмислене „праксе“ уздизања котарице са антидором/нафором изнад Св. Престола после освећења Св. Дарова, јер би то била „друга Анафора“ (=узгијање и тиме преношење, које је овде неумесно пренето из монашког обичаја за трпезом: „уздијање Панагије“). Слично је неумесно и у чину *Блајосиља* Славског колача, где је Митрополит Михаило додао, при уздизању Колача, речи: „*приими ову жртву у Наднебесни Твой Жртвеник*“, што је недопустив пренос речи из Евхаристијске Анафоре, која се врши на Св. Престолу, а Славски колач се благосиља и ломи на обичном столу у храму или и дому!

„Из овог Познавања Цркве сазнаће сваки свештеник и сваки онај који се интересује Црквом и њеним богослужењем, како треба правилно вршити, па тако сваки и нека врши, а да се не ослања толико на наслеђену практику, која је, међутим, неправилна и стоји у противности са духовним значењем обреда...“

Игуман Хаци
Теофил Стевановић

Русији свештеник три пута читајно са подигнутим горе – небу рукама. Уметак овога тропара овде, никако се не може приписати Василију Великом, пошто тог тропара, и у старим грчким рукописима Литургије Василија Великог и Златоуста нема, исто тако и код Св. Апостола Јакова и Еванђелиста Марка. Дакле, писци Литургије нису употребљавали тај тропар, а и у старим грчким и словенским Службеницима нигде га нема. У нишкој Саборној цркви ја сам нашао словенски Службеник, који је печатан 1845. г. у Београду, ни у њему нема тог тропара.³ Овај је тропар, дакле, доцније унесен у Литургију, као што то сведочи и сам г. Иван Дмитријевски (и цитира његово опширно литургијско дело *Историческое, доиматическое и шаинственное изяснение Литургии*, лист 41), и овај уметак учињен је бесмислено. Да је овај уметак бесмислен, ево јасног доказа. Од почетка Литургије, па све до овог момента. где је уметнут овај тропар, свуде се свештеник у молитви обраћа Богу Оцу, а не

³ Радујем се овом податку, за који, на моју жалост, нисам знао, а тај Службеник сведочи да је очувана правилна древна пракса не само у првим штампаним српским Службеницима („Србуљама“) него, ево, и у овим штампаним у Србији у 19. веку (пре увођења новотарских, под латинско-могилијанским утицајем, печатања у Русији и Карловачкој Митрополији). Овај пример, уз толико рукописа (које смо навели у 4 књиге) значи да код Срба постоји сачувано служење по старом, док је фамозна флошкула о „служењу љој новом“ клевета и измишљотина псевдо-зилота (попут несрћног расколника и секташа Марка /ранијег Артемија).

Богу Сину, па и на самом освећењу Дарова вели: *И сотвори убо хљеб сеј чесиноје щело Христова Твојејо* – дакле Богу Оцу. Откуда, дакле, наједанпут прекидати молитву Богу Оцу, па се обраћати Богу Сину! У Литургији Златоуста, а нарочито Василија Великог, јасно се види да је тај тропар уметак, и да он квари и прекида смисао свештенорадње... Из овога се јасно види да је тај тропар бесмислен уметак, па ма од кога он био, и да га треба изоставити из наше Литургије; а ја га већ никако и не употребљавам, као што га и Грци немају у Литургији и не употребљавају. Ја сам служио више пута са Патријархом Јерусалимским Никодимом, и године 1894. у Јерусалиму с Патријархом Герасимом и по свима Палестинским Светим местима и у Цариграду, и Грци тај тропар никад не употребљавају при призивању Светога Духа при освећењу Дарова“ (стр. 197–199).

Толико за сада. И већан сјомен оцу игуману Горњачком Хаци Теофилу.⁴

Уочи Св. Саве Освећеној,
18/5. децембра 2015.

+ Еђ. Атанасије,
Херцеговина Св. Саве

⁴ Више о свему, и документованије, може се видети у поменуте 4 књиге *Христос Нова Пасха* (за које, нажалост, неки незнавени свезналице иза леђа веле да „Атанасије фалсификује“! Бог да нас прости!

Предавања у Центру за биоетичке студије

Доцент др Раствко Јовић – „Еутаназија“

Центар за биоетичке студије је глобална научна институција која има седиште у Београду и која окупља најпознатије биоетичаре света. Циљ Центра је подстицање дебате о питањима којима се бави биоетика. Директор овог Центра је др Војин Ракић, филозоф, редовни професор и научни сарадник Института друштвених наука и шеф УНЕСКО катедре за Европу.

Биоетика, као релативно млађа грана етике, бави се, претежно, питањем моралне допустивости примене научних достигнућа, нарочито у области медицине и биологије. Кључни биоетички проблеми су абортус, еутаназија, генетски инжењеринг, морално и когнитивно побољшање човека.

Центар за биоетичке студије указује на неопходност бављења биоетичким питањима, подстичући едукацију и разговоре о проблемима из сфере сусретања биологије, медицине, етике, религије, права, социологије и сл. Крајем октобра, Центар је организовао веома успешну Међународну конференцију „Побољшање разумевања побољшања“, на којој су излагали биоетичари светског угледа, појединачно и у склопу панелских дискусија.

У новембру месецу, одржано је предавање о проблему еутаназије, теми која последњих година изазива посебно интересовање јавности. Нарочита полемика је уследила након што су поједине земље знатно либерализовале закон о еутаназији, проширивши га на смртно оболелу децу, па

чак и на психички оболеле особе. Доживљај живота као „неподношљиве патње“ постао је довољан аргумент да се особа подвргне „милосрдном усмрћивању“. Предавач је био др Раствко Јовић, доцент на Катедри за канонско право Православног богословског факултета Универзитета у Београду. Професор Јовић је истакао да су биоетичке теме изузетно занимљиве и изазовне за Цркву и богословље. Постоји више докумената у којима је изложен став православних о различи-

и трачак наде да се човек може опоравити. Када блиски крај постане известан, свако вештачко одржавање живота је заправо продужавање агоније. Пасивна еутаназија, која се своди на непружање медицинске помоћи која би пацијенту који је на смерти и у стању неподношљивих болова продужавала егзистенцију и патњу, за Цркву је углавном прихватљива. Сваки други облик еутаназије је, са хришћанско становишта, апсолутно недопустив. Предавач је на крају поста-

вио питање – да ли сваку нашу молитву прати и одређено конкретно делање. Подсетивши присуствне на пример Светог Василија Великог који је, између осталог, био оснивач бројних добротворних установа, др Раствко Јовић је истакао неопходност да Црква

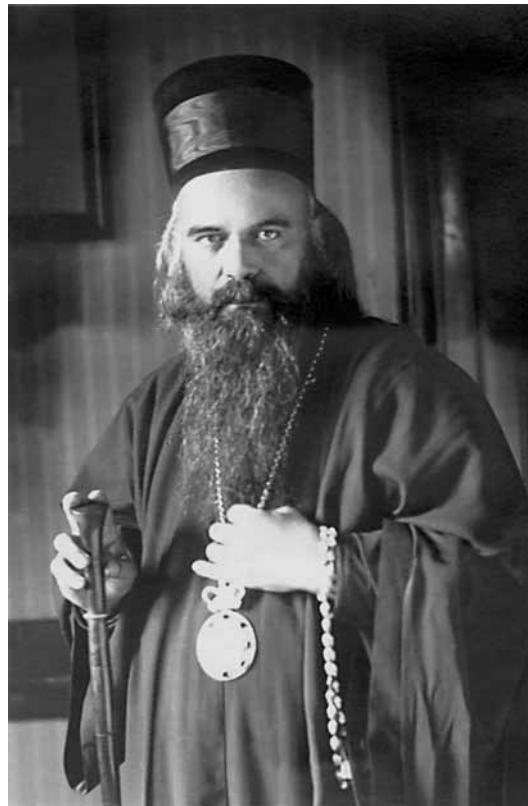
интензивира своју харитативну делатност. Оснивање јединица за палијативну негу при парохијским храмовима или епархијама је нешто о чему би у будућности требало најозбиљније размишљати. Брига о потребитима се налази у самој природи Цркве и представља један од начина сведочења Бога Љубави овоме свету. Након предавања је уследила занимљива дискусија на којој су се могли чути различити аргументи којима се користе заговорници и противници еутаназије. Трибину је модерирао Дејан Пејовић, професор филозофије у Седмој београдској гимназији.

Интернет страница Центра за биоетичке студије: <http://www.csb.eu.com/>.

Ђакон Радомир Маринковић

– Од Свечовека до Богочовека –

Владика Николај Велимировић,
фотографија из архиве
Епархије ваљевске

Живот и рад Епископа Николаја

– 1. део –

Радован Бијовић

Владика Николај Велимировић је дошао на овај свет 23. децембра (по старом календару) 1880. године. Родио се у селу Лелић, недалеко од Ваљева, од честитих и побожних родитеља Драгомира и Катарине. На крштењу, које је обавио свештеник Андрија у манастиру Ђелије, добио је име Никола. Раствући у дому испуњеном духовном и молитвеном атмосфером, и одлазећи често са својим родитељима на богослужења у манастиру Ђелије, још у раном детињству је научио основне појмове о Богу и добио честите савете о хришћанском животу. То се све, како каже отац Артемије Радосављевић (А. Радосављевић, Но-

ви Златоусиј, 4), дубоко и неизбрисиво усадило у младу детињу душу, о чему и сам Николај касније сведочи у својој аутобиографској *Молитви роба у шамници*.

Мали Никола, који је још од рођења био доста крхког и нежног здравља, показивао је већ у раном детињству натпркосечну интелектуалну обдареност и велику ревност у учењу и стицању знања. Предање говори да се он, док су се друга деца играла за време одмора у дворишту, повлачио у манастирски звоник проводећи то време у читању и молитви. Своје прво школско образовање, које је започео у манастиру Ђелије, по препоруци свог учитеља Михаила Ступа-

ревића, наставио је у Ваљевској гимназији, иако такав план нису имали његови родитељи. Пошто су њихова осталла деца умрла и изгинула у рату, хтели су да Никола остане поред њих на селу. За време школовања у Ваљеву Никола се сам издржавао служећи по кућама, али му то није сметало да буде најбољи ђак.

Завршивши шести разред гимназије, Никола је намеравао да се упише у Војну академију, али га је лекарска комисија одбила из здравствених разлога. Не успевши да се упише на академију, он подноси документа за упис на Београдску богословију, где је примљен и где наставља даље школовање. У току школовања

истицао се у свему. Исказивао је изузетан смисао за науку. Натпркосечну интелигенцију, дар који му је Бог дао, систематским и истрајним трудом још више је развијао. Његов немирањ и радознао дух није се задржавао на скриптама и уџбеницима, већ је трагао за изворним делима светске литературе из разних области. Посебно су га привлачиле философија, психологија, књижевност и историја. Још тада је читao Достојевског, Толстоја, Пушкина, Игоа, Шекспира, Гетеа, Његоша, Волтера, Ничеа, Маркса. Посебну је љубав исказивао према Достојевском и Његошу. Ова два мислиоца имаје и пресудан утицај на његово рано стваралаштво.

Поред жеље за универзалним знањем, у богословији је показао још један посебан дар – дар беседништва. Године 1902. задивио је својим говором на мантурском ручку у манастиру Раковица не само своје другове већ и професоре. Тада је испољио истанчан укус, критички суд према постојећем стању, што је једна од најзначајнијих карактеристика људи који се баве интелектуалним стваралаштвом. Као ученик богословије, помагао је чувеном проти Алекси Илићу на уређивању *Хришћанској весници*, тада најбољег црквеног листа, у којем је и објављивао своје прве радове.

По свршетку богословије, једно време је био учитељ у селима Драчић и Лесковице код Ваљева. Тамо се непосредно упознавао са душом свог народа, према којој је током целог живота гајио неизмерну љубав. Летње распусте је проводио, по препоруци лекара, на мору, јер је још у богословији добио шкрофуле, непријатну болест од које је дugo боловао.

Читаоцима *Православља* представљамо одабране одломке из књиге блажене успомене о. Радована Биговића *Og Свечовека до Богочовека* (Р. Биговић, *Og Свечовека до Богочовека: хришћанска философија владике Николаја Велимировића*, Друштво Рашка школа, Београд 1998). У овој серији текстова најпре доносимо поглавље из Увода, стр. 27–50.

Тамо је упознао живот и културу Срба у приморским крајевима, о чему је и писао са љубављу.

Жељан даљег усавршавања и будући изабран од Цркве, он наставља своје образовање на Старокатоличком факултету у Берну. Тамо је провео три године, да би, у својој двадесет осмој години, крунисао свој рад одбравнивши тезу под насловом *Вера у Ваксрење Христово као основна дојма Апостолске Цркве и поставши доктор, summa cum laude*, теологије (види *Гласник Православне Цркве* (1908) 17, 263). Рад је објављен 1910. године на немачком језику.

Годину 1909. Николај је провео у Енглеској припремајући у Оксфорду нови докторат из философије на тему *Философија Берклија*, који је исте године одбранио у Женеви на француском језику. Тада је написао још и студију *Франкословенске борбе у Боки Кошорској*. Обе студије су објављене на немачком језику (види *Весник Цркве Православне* (1919) 6, 1). Отац Милисав Протић каже да је Николај промовисан за почасног доктора Оксфордског универзитета 1920. године (Милисав Протић, *Биографија владике Николаја* (рукопис)). Када је завршио студије у Берну, Бернски универзитет му је понудио, због његовог великог знања и ерудиције, место уредника угледног часописа *Revue internationale de Théologie*, који је излазио на три језика, али он то није прихватио.

Са студија се Никола вратио у земљу у јесен 1909. године. Одмах по повратку се разболео од дизентерије и у болници је од-

лежао око шест недеља. У том периоду дао је себи завет: ако прездрави, замонашиће се, и кроз ту службу служиће Богу и Цркви (А. Радосављевић, *нав. дело*, 8). Прездравио је, и дати завет испунио. Замонашио се у манастиру Раковица 17. децембра 1909. године, добивши име Николај, да би, три дана касније, 20. децембра 1909. године постао јеромонах.

Почетком следеће године Митрополит Србије Димитрије упућује Николаја у Петроградску духовну академију. У Русији је провео непуну годину дана путујући и упознајући културни и духовни живот Русије и чудесну душу руског народа. Тамо је вероватно и написао чувену студију *Религија Његошева*. За време студија у западној Европи и Русији Николај је стицао знања из многих области, постајући један од најобразованијих људи свог времена.

Октобра месеца 1910. године краљевим указом Николај је постављен за суплента Богословије Светог Саве у Београду. Ту је предавао философију, логику, историју и стране језике. Но, млади јеромонах се не задовољава само радом у богословији. Како каже отац Артемије Радосављевић: „Зидови учионице били су тесни за њега“ (*исто*, 8). Зато он ступа на јавну и културну позорницу. Објављује чланке и студије по разним часописима, проповеда по београдским црквама и црквама широм отаџбине, држи предавања на Коларчевом универзитету и другим местима.

— наставиће се —

Разговор са Браниславом Зеремским, глумцем Атељеа 212

Таленат је од Бога

Разговарала Славица Лазић

Пријатељство, духовне поуке и животни савети оца Радована Биговића остали су у сећању многим људима. Један од њих, глумац Бранислав Зеремски, сведочи колико му је један од наших најбољих савремених теолога помогао у формирању животне философије и доласку до Христа

Глумац Бранислав Зеремски је током богате каријере одиграо многе наизглед мале улоге, али остварења која су дала печат великом представама и филмовима, и показао да велики глумци од позоришне минијатуре направе улогу за памћење. Истакао се улогама у антологијским представама свог позоришта – „Краљ Лир“, „Радован Трећи“, „Покојник“, а нема гледаоца који га не памти у филмовима „Давитељ против давитеља“, „Свети Георгије убива аждаху“ и „Мртвав ладан“. Добитник је многих награда и признања, а данас игра у представама „Љубавно писмо“, „Ревизор“, „Танго“ и „Ожалошћена породица“, а најмлађе увесељава у Позориштанцу Пуж.

О великим црквеним празницима, какав је Божић, запитамо се у ком смеру иде наша религиозност у модерном времену и у којој је мери данас Црква присутна и утиче на наш јавни, друштвени и културни језик и идентитет?

– Зависи од нас, јер ми смо Црква. Сећам се разговора на ту

тему који смо водили после Литургије са, сада покојним, оцем Радованом Биговићем у парохијском дому у Земуну. И клир и лаикат, сви смо ми Црква и од нас зависи ново место Цркве, која сада више не нормира јавни и друштвени живот. Данас вера и религија имају све мањи утицај на обликовање друштвеног и народног идентитета. Човек у модерном друштву изразито негује своју индивидуалну слободу и независност а црквено искуство живи кроз устаљене обреде – славу, крштење, венчање и опело. То је мало. Свако од нас, својим талентима од Бога, треба да унесе покрет и динамизам у Цркву како би се вера у народу обновила. Отац Радован нас је питао шта бисмо могли да урадимо да храм заживи? Једини лек за духовну стагнацију је литургијска заједница, саборно окупљање после Литургије свих чланова који ће унети иницијативу да се оживи духовни живот. Невоља је што смо се улењили, па чекамо да нас неко поведе. Ту видим место Цркве и свештеника. Толико се мучимо око

идентитета, национа, вредности а лелујамо као марама на ветру. Имамо дивну веру и традицију, али морамо да је надградимо, да је учврстимо, да је учинимо савременом како би била и одраз духа времена.

Како изградити црквени дух заједнице и заједништва?

– Ми не разумемо како живи заједница, заборавили смо. Нема солидарности, близости, саборности, осећања и љубави за другога, планова за добробит заједнице у микроплану. То значи да вера није заживела у нашим срцима, да је прихватамо споља, а не целим бићем. Свети Оци кажу да је то процес који траје кроз цео живот, кроз индивидуацију и усавршавање. Сећам се да је, не тако давно, неки терориста пуцао усред града на турског амбасадора. Пола Београда је јурило, гolorуки, да га ухвate, јер је тада било недопустиво да било ко атакује на туђ живот. Скочили су да помогну. Тога више нема. Као ћеш волети Бога ако не волиш свог комшију? Данас гајимо ничеовску сушуду самоувереност и

Вечно сећање на оца Радована Биговића

– Од оца Радована Биговића имало се много тога вредног чути и та завештавања о вери и феноменима садашњости остају ванвременска. Рецимо, разговарали смо о кризи културе, односу модерне и традиционалне културе, шта је популарна а шта висока култура, какав је став хришћана према култури. Не могу да заборавим његове речи: „Хришћанска култура је спољашни амбијент који треба да подстиче и усмерава человека на егзистенцијални сусрет са Богом. Смисао културе је првенствено преузилажење самолубља, гордости и човековог највећег непријатеља: смрти. Када се култура одвоји од култа, аскезе, онда она уместо да ослобађа человека од робовања стварима, и сама се потчињава стварима. Тада постаје мит и фетиш.“

уљуљкани смо у материјалном. Тога је све мање јер је социјална ситуација јако тешка. Завладао је дух бриге, очајања, одсуства вере у болјитак. Нестао је дух наде. Речено је да ће љубав да захлади. Пред зору је најмрачније, стара је народна мудрост. Једино нас љубав може окупити а Христос ће се увек изнова родити када се роди у нама.

У току је Божићни пост који нас уводи у Бадње вече и Божић. Колико нас симболика обичаја удаљава од литургијског обележавања рођења Богочовека Христа?

– И пост је прилика да се окупимо као породица и посветимо Богу. Да се припремимо за празник мира и помирења. Божић је посебно свечан празник који славимо кроз дивне обичаје уношења сламе у кућу и паљење

бадњака, што је део националне културе и традиције, али је у центру свега Христово рођење, тријумф живота над смрћу. Опет ћу поменути оца Радована који нам је оставио велику мудрост: „Живети са Христом за человека значи да и он постаје потенцијално бесмртно и вечно биће.“ Постоји та опасност да нас обичајност одведе од смисла празника, али мислим да је наше богатство баш у томе да предаје обоји и улепша најрадоснији хришћански празник. Пост је у току, не треба осуђивати, не треба се гневити, треба одагнати лоше помисли. То радимо када смо духовно празни. Чим охлади молитва, чим се молитви приђе формално, када нема загрејаног срца за молитву, када заборавимо на радост и усхићење, настане тама у души и хладноћа, па почнемо да се бавимо другима како бисмо надокнадили сопствену празнину, да бисмо доказали да је неко други гори од нас. Не може човек без Бога. Господ нам допушта да изаберемо хоћемо ли живети у светlosti. Нисмо увек дорасли слободи. Дуго, предуго нам треба да схватимо да је наш циљ Царство небеско.

Често помињете речи оца Радована Биговића. Чему Вас је најважнијем подучио?

– Почивши отац Радован је био прави парох, велики учитељ и духовник и одличан теолог. Оно што је данас најпримењије је његово уочавање да су чврста и јака парохијска заједница и заједништво једина нада за данашњицу. Важно је и његово запажање да императив сталне промене и новог не значи кидавање везе са прошлочију. Говорио је да „Црква Христова није пред избором између традиционалног и постмодерног, већ пред вечним избором између добра и зла, Истине и лажи, Христа и лажних богова овога света. Црква је принуђена да живи у свету, али исто-

Мој пут до вере

– Тражио сам више од онога што сам рођењем и васпитањем добио. Моји бака и деда су ме од најранијих дана васпитавали у вери, знао сам Оче наш као мали и редовно се молио пред спавање, у кући су се поштовали најважнији празници и слава, свештеник је благословио дом. Читao сам Свето Писмо, Стари и Нови Завет, али нисам био упућен на Цркву. За моју црквеност било је пресудно дружење са колегама са студија, Ненадом Јездићем и садашњим Архимандритом Иларионом Лупуловићем. Никада нисам имао дилему у веру у Христа и никада ме није напуштало религиозно осећање. Вера је литургијски сусрет са Христом у коме се рађа прихватање Христа, у коме се задобија поверење у Бога, поверење у јединство са сведочанством праотаца, пророка, apostola, светитеља. Тако са литургијским животом задобио сам веру у Бога који се открио и увременио, о коме говори и сведочи Црква. И данас, Литургија и духовни живот у љубави су најважније стремљење мог живота. Тако тада, у литургијском дијалогу са Богом, радује се наша душа Христовој радосној и спасоносној вести.

времено и да тај свет трансцендира“. Бог нам је послао великог молитвеника да нам осветли пут. Зашто је блаженопочившег Патријарха Павла испратило више од пола милиона људи, међу којима је било и атеиста, и припадника других вера? Зато што је стајао иза својих речи. Отац Радован је био јако отворен човек. Постали смо пријатељи, на шта сам јако поносан.

Да ли је улога глумца данас прецењена или потцењена?

– Рад у позоришту је тимски рад а до уметности се долази само ако се представи приступа посвећено и катарзично. Све остало је добро мајсторство. У филму Андреја Тарковског „Рубљов“ имате улогу скомраха-глумца, циркусанта, који добро одсликава да се на глумца некада гледало са подсмехом. Данас су постали идоли захваљујући ТВ формату ријалитија, у коме су сви некакви „глумци“. Мислим да живимо у времену у коме је све потцењено – људско достојанство, морал, породица, образовање, уметност, култура... Као острвца смо, сами с Богом. Отац Радован ми је говорио: „Бог са вама, глумцима, има неки циљ, не треба да имате било какав негативан однос према глуми.“

Од малих роля направите велику улогу. Колико талента а колико искуства је потребно да бисте оживели улогу?

– Свакој улози глумац треба да приступи озбиљно да би изнутра оживео тај лик. Најтеже је да освоји његову биографију и да га осмисли. Ретко вам понуде улогу коју очекујете, обично вас редитељ изабре за потпуно другу улогу. Као млад глумац нијам разумевао да човек не може да „ишчупа“ нешто што нема у животном искуству. Тада улози приступаш као нечег што треба обавити. Тек касније сам осетио шта то значи „изнутра“. Некадашњи управник Атељеа 212 Муци Драшкић нам је говорио: „Децо, глума је маратон, распоредите снаге.“ Схватио сам током година да на неке улоге не могу да пристанем зато што излазим на сцену и јавно нешто сведочим. Стајем иза нечега, иза неког мишљења, иза неке идеје. Некада нисам о томе размишљао, сматрао сам да је то посао. Ми материјализујемо, опредмећу-

Божић – непрекидно рађање

– У мојој породици се за Рођење Христово припремамо кроз пост и молитву. Колико је важно обележити обичајно Божић, још значајније је разумети да је поздрав којим се ословљавамо „Христос се роди – Ваистину се роди“, позив да се трудимо да старог човека заменимо новим. Божић је стални подстрек да се обожимо, да у општењу са Богом узрастемо до своје црквене природе. Најмање важно је постало најважније, па смо суштину Божића заменили празничним слављем одвојеним од Литургије, а трошење, богата трпеза и гошћење су постали разлог радости због Божића. Не могу да поново не поменем оца Радована који ме је научио да су то дани помирења човековог са Богом, а и човековог измирења са ближњима.

јемо нешто што је писана реч и дајемо нови квалитет драмском делу. Где пише како се Хамлет осећа у одређеној сцени? Нигде! То ви доносите собом, улазећи у ту улогу. Емоција је главна у позоришту, ако је пренесете гледаоцу, он ће се препустити тим осећањима. Глумци се даве стањима, отварајем личности, искушењима људске душе. Таленат је од Бога. Треба препознати да је таленат ваша могућност да се изразите коју сте добили као Божији дар. Величина глумца је да својим умећем на сцени учини да гледалац доживи катарзу да би спознао себе. Као што пише у Новом Завету – неко је

добио десет талената, неко два. Немој се трудити да играш као да имаш десет, изгубићеш и ова два. Овај посао скопчан је са великим искушењем јер доноси популарност, гаји гордост и егоизам, постоји опасност да помислиш да си битан у свему томе. Таленат пре свега значи бити одговоран, не издати себе, оплодити дар који ти је Господ дао.

Сваке вечери на сцени прелазите рампту између живота и сцене и за то ишчекујете потврду публике – аплауз. Шта када нема одобравања?

– Задатак је да се пређе рампа, да се прелије прича, идеја, емоција, да се прескочи зид који не постоји. Знам да ли смо успели ослушкујући публику. Ако осетим „вајб“, тај поврати ехо, знам да смо успели. Прво знаете у самој глумачкој игри да ли је кренуло добро или није. Онај ко први излази на сцену зада тон представи. Ако крене у добром правцу – сјајно, ако крене лоше – оде представа! Што се више трудите да је извучете, све је горе. Публика вам не верује док покушавате да је засмејете или заплачете. Што је игра искренија и опуштенја, што је бољи контакт са глумцима на сцени, то је публика заинтересованија. Публика је велика тајна. Буде велика тишина, нема реакција, а на крају бурни аплауз!

У Српском Сиону – Сремским Карловцима

Радуј се, Крине егински!

Празник Светог Нектарија Чудотворца Егинског молитвено је прослављен у Храму Ваведења Пресвете Богородице у Српском Сиону – Сремским Карловцима, јер се делић његових моштију чува у овом светом храму. Духовно славље је почело у навечерје празника 21. новембра празничним бденијем које су служили старешина овога храма јереј Душко Масларић и протојакон Љубомир Лукић. На сам дан празника, 22. новембра служена је Света Литургија, на којој је, поред карловачких богословова, појао и хор Епархије сремске „Свети Николај“ са својим диригентом г. Јованом Пејићем. Многи верници су допутовали из разних крајева Срема и Бачке да узму благослов од Светог Нектарија и помоле се за здравље.

Говорећи о животу и раду овог великог светитеља, окупљене вернике је отац Душко поздравио пастирском беседом у којој је, између остalog, казао:

„Попут компаса који нам показује стране света, светитељи Божји – те сјајне звезде Цркве Христове – увек нас управљају да целим својим бићем тежимо ка уподобљењу Господу. Наша Света Црква није била богата светитељима само у првим вековима, они су се пројављивали и у каснија времена. Они су увек са нама и живе са нама, и својим истинским животом прошли су истим оним путем којим је прошао и сам Господ Исус Христос, путем који је Он осветио својом добровољном жртвом.“

Једна од таквих личности која је у себи сабрала све своје духовне снаге посветивши се делу унутарњег усавршавања и сједињења са Богом, била је и личност Светог Нектарија Чудотворца Егинског, кога је Господ прославио у наше време. Управо народ га је за живота прославио, а касније и Господ кроз нетрулежне мошти и многа чудеса. Он је постао неугасиви светионик на Егини, изливајући своју благодат и благослов на васцели свет.

Његова личност, топли савети и поучне речи остављали су дубоке трагове у срцима људи, и

управо посвећочен таквим врлинским жи-

вотом и чудесима, показао се као исцелитељ од неизлечивих болести са којима се наш народ, најалост, умногоме у последње време бори и суочава. Чудесна исцељења која се свакодневно дешавају молитвама и благодатним дејством Светог Нектарија, управо сведоче и показују да је жив Бог наш и да је вечно диван у светима Својим, и да су њихова срца замирисала миомирисом вечности, утехе и исцељења.

И ми, драга браћо и сестре, треба да смо узвишенни и почастовани, треба да се радујемо јер смо се удостојили великога дара, дара да смо добили део моштију Светог Нектарија, и на томе дару треба да благодаримо Богу и Светом Нектарију што је благоизволео да дође међу нас, и што нас је удостојио да у свако доба можемо доћи и напојити се водом са тога непресушног извора, јер где год га верни призивали и призывају у молитвама са вером, он је и ту са нама и сабира нас око својих светих моштију. Због тога ми грешни треба да се радујемо и Богу кличемо што нам је подарио та квог земаљског анђела и небеског човека.“

После Свете Литургије преломљен је славски колач, а домаћини празничног славља, поред оца Душка и породице Михић из Новог Сада, биле су и вредне домаћице ове парохије, које су показале велику љубав према својој Светој Цркви. Њиховим трудом је приређено послужење у порти Горње цркве.

На сам дан празника је у 17 часова у Световаведењском храму у Сремским Карловцима служена Света тајна јелеосвећења. Стотине и стотине верника придошлих у Сремске Карловце са свих страна, помазани су освештаним уљем, молећи се за своје здравље и за здравље оних који нису могли да дођу.

Свештеник Душко Масларић

— Светогорским стазама —

Архимандрит Георгије Капсанис,
фотографија из архива светогорског
манастира Григоријата

Јеванђелско монаштво

— 1. део —

Архимандрит Георгије Капсанис

Изворник: Архимандрит Георгије Капсанис, игуман манастира Григоријат на Светој Гори, *Љубав Богочовека Христуа – Беседе* (превео и приредио јерођакон Силуан Поповић, сабрат светогорског манастира Григоријат), Ваљево 2009, стр. 25–35.

Јеванђеље нашег Господа Исуса Христа је „добра вест“, односно радосна вест (порука), зато што доноси свету, не само једно ново учење, већ нови живот који је у супротности старом. Старим животом доминирају грех, страсти, распадање, смрт и над њиме царује ђаво. Упркос свим својим „природним“ радостима, он оставља укус горчине, јер то није истински живот за који је човек створен, већ живот искварен и раслабљен (болестан) и због тога обележен осећањем бесмисла, празнине, забринутости и немира.

Нови живот нуди свету Богочовек Христос, као дар и могућност за све људе. Верник се сједињује са Исусом Христом и тако узима учешће (заједнички) у Његовом божанској и бесмртном животу, односно, у вечном, истинском животу.

Али, да би се човек, верник сјединио са Христом и да би се оживетворио, потребно је да испуни један предуслов: мора претходно у њему, кроз покајање, да умре стари човек. Свако мора прво да распне старог човека и да га погребе. То, у ствари, значи да сахрани егоизам, страсти и задовољење ситних себичних прохтева. Старог човека мора да распне на Крст и погребе у гроб Христов, да би васкрсао заједно са Њим и да „би ходио у новом животу“ (Рим. 6, 4). То је чин покајања и уздизање Крста Христовог.

Без покајања, а то значи без трајног распињања (поништења) старог човека, верник није у стању да верује јеванђелски, односно, не може да преда у потпуности читавог себе Богу и да „љуби Господа Бога својега свим срцем својим, и свом душом својом, и

свим умом својим, и свом снагом својом“ (Мк. 12, 30).

Зато је Господ покајање поставио као камен темељац јеванђелског учења и као предуслов вере. „Покажте се и вјерујте у Јеванђеље“ (Мк. 1, 15). Није сакрио при том да је живот покајања тежак и стрм. „Јер су уска врата и тијесан пут што воде у живот“ (Мт. 7, 14) и ходити њиме значи подићи крст покајања. Јер стари човек не одлази без сile и ђаво се не побеђује без сурове борбе.

Монах се обавезује да целог живота следи узак и мукотрпан пут покајања. Раскида са стварима света да би успео оно једино што жели, а то је да одумру везе са старим животом, како би живео новим животом, који му Христос пружа у Цркви. Потпуно покајање монах постиже непрестаним подвизавањем, бдењем, постом,

молитвом, потпуним укидањем (одсецањем) своје воље и безусловним послушањем старцу. Свим тим присиљава самога себе да се одрекне личне себичне воље и да заволи вољу Божију. Монах је „непрекидно присиљавање природе“. Тако испуњава реч Господњу „Царство небеско с напором се осваја, и подвижници га задобијају“ (Мт. 11, 12). У порођајним мукама покајања полако се рађа нови човек по Богу.

Унутар монахове борбе за покајање је и борба сталног надглеђивања разумског дела душе, како би се одагнала свака зла и демонска помисао, која жели да га загади и како би се на тај начин његово срце одржало чистим, за сусрет са Богом по Блаженствима: „Блажени чисти у срцу, јер они ће видети Бога“.

Победом над себичношћу и страстима монах стиче кротост, мир, смиреност, постаје дословно „сиромашан духом“ и на тај начин стиче све најблагословеније врлине. Та победа га чини, такође, и „дететом“ као што је оно које је благословио Исус и затражио да се сви на њега угледају, уколико желе да уђу у Царство Његово.

Читав живот монаха је ревновање у покајању, његова етика је етика покајања. Монах је зналац покајања, онај који „свој живот чини стубом покајања“ (43. канон VI васељенског сабора) за читаву Цркву. Патња и сузе покајања су једина проповед.

С друге стране цео његов лик (лик добровољне смрти) сведочанство је свету. Свет, опет, о коме монах расуђује без речи, ако нема удела у покајању монаховом – одвраћа се од њега, потцењује, мрзи, сматра га лудим. Али са свим оним што је „лудо, болесно и понижено пред свијетом“ Бог посрамљује мудре (1. Кор. 1, 27).

Будући да је монах мудар по Богу и луд пред светом, остаје туђинац у свету, као и Син Божији. Својима долази и своји га не примају (Јн. 1, 11), не разумеју. Понекад, ни сами људи Цркве, премда мудри и практични.

Тајински и тихи живот монахов је тајна запечаћена са седам печата, за оне који не саучествују у његовом духу. Сматрају га друштвено некорисним и мисионарски доконим. Тако је његов живот сакривен са Христом у Богу и јавиће се у слави, када се јави и Христос, његов живот (Кол. 3, 4).

Само срце онога који се непрестано очишћује покајањем од себичности, личног интереса и страсти, може истински да воли и Бога и човека. Себичност и љубав никако не иду заједно. Много пута себичан човек мисли да воли, али та његова „љубав“ је прикријена себичност, која скрива лични интерес и користољубље.

Монах, кајући се, изгара божјанском љубављу. Љубав Божија запоседа његово срце, тако да не живи за самога себе, већ за Бога. Његова душа као невеста непрестано, са болом и чежњом тражи свог женика и не налази смирење док се не сједини с њим. Не љуби Бога као роб (из страха), ни као најамник (да би био награђен Рајем): жели да га воли као син, из чисте љубави. „Више се не бојим Бога, јер Га волим“, говорио је Антоније Велики. Колико се више каје, толико у њему више расте љубав и чежња према Богу, а колико више воли Бога, толико се дубље каје.

Сузе покајања пале ватру љубави. Чежњу за Господом гаји молитвом, дакако, непрекидном умносрдачном молитвом, непрестано призивајући најмилије име Исусово у молитви коју изговара у себи: „Господе Исусе Христе, помилуј ме грешнога.“ Молитва га очишћује и доводи до сједињавања са Христом.

У богослужењу монах се исто тако предаје Богу с љубављу, као што се и Бог предаје њему. Много сати свакога дана монах проводи у храму служећи вольеног Господа. Његово учешће у богослужењу није „обавеза“, већ по потреба његове душе која је жедна Бога. У светогорским манастирима свакога дана се савршава Божанствена Литургија и мона-

си не журе да заврше службу, колико год да траје, јер немају да раде ништа лепше осим да опште (заједничке) са Спаситељем, Мајком Спаситеља и пријатељима Његовим. Тако служба Божија представља радост и славље, отварање душе и предукус раја. Монаси, значи, живе на апостолски начин: „А сви који вјероваше бијаху на окупу и имаху све заједничко... И сваки дан бијаху истрајно и једнодушно у храму, и ломећи хљеб по домовима, примаху храну с радошћу и у простоти срца, хвалећи Бога...“ (Дап. 2, 44–47).

И по завршетку службе монах живи у посвећењу и служењу. Читав његов живот у манастиру, обављање послушања, трпеза, молитва, тиховање и одмор, односи са браћом и гостопримање, све то представља служење Светој Тројици.

Архитектура манастира потврђује ту чињеницу. Од главног храма и Свете Трпезе све полази и све се овамо враћа. Ходници, келије, све је усмерено ка главном храму. Целокупни живот приноси се (посвећен је) Богу и представља службу Богу.

Још и предмети, који се користе у богослужењу сведоче о томе да је целокупни живот и све што је у манастиру, преображене благодаћу Божијом. Хлеб и вино Божанске Евхаристије, освећено уље, тамјан, и звона која се оглашавају у одређено време, свеће и кандила, које се пале и гасе у одређеним тренуцима богослужења, сви покрети и сва чињења, која су предвиђена дуговековним монашким типицима, нису формалност, нити психолошки покретачи осећајних усхита, већ обележја и одјеци објаве нове твари. Сви који посећују Свету Гору могу се уверити да богослужење нема статички, него динамички карактер. Оно представља непрестано кретање према Богу. Оно је душа која се уздиже према Богу и саузисује са собом сву твар.

— наставиће се —

– Из православне ризнице тумачења Светог Писма –

Мудраци са Истока (Мт. 2, 1–12)

гр Предраг Драгутиновић

Ликом „мудраца са Истока“ помињу се само у Еванђељу по Матеју (2, 1–12) где се представљају као активни актери догађаја везаних за рођење Исуса Христа. Када се Исус родио у Витлејему они су дошли са Истока у Јерусалим где је довела звезда коју су пратили. У Јерусалиму су се распитивали о „цару јудејском“ који се управо родио. Томе цару они су издалека дошли да се поклоне (2, 1–2). Када је то чуо полуунознобожачки цар Ирод „уплаши се и сав Јерусалим са њим“ (2, 3). Сазвао је сву религијску елиту да му разјасне где ће се родити Месија. Пошто су му протумачили Писмо (Мих. 5, 2) и указали да ће се Месија родити у Витлејему (2, 4–6), Ирод је, у стилу типичне политичке интриге, „тајно“ позвао мудраце да се распита када се звезда појавила. Очигледно је он тај који им сугерише да тога кога траже неће наћи у Јерусалиму већ да иду у Витлејем и да се тамо распитају за дете. Оно што пак очекује од њих је да му јаве када га нађу, пошто и он жељи да му се поклони (2, 7–8). Мудраци са Истока послушали су Ирода и кренули. Потом се догађа нешто чудно: звезда која их је са

Истока довела у Јерусалим поново се појавила. Веома су се мудраци обрадовали тој звезди, пошто су поново на правом путу. Овог пута звезда је стала тачно изнад места где се налазило дете (2, 9–10). Тада су мудраци ушли у кућу и затекли у њој Марију и дете. Поклонили су сениче детету и даривали га поклонима које су донели за Истока: злато, тамјан и смирну (2, 11). Потом су примили заповест у сну да се не враћају Ироду и другим путем су се вратили у своју земљу (2, 12). По њиховом одласку анђео се јавио Јосифу у сну и наложио му да напусти Витлејем јер је дете у опасности (2, 13). Ирод је пак схватио да га мудраци нису послушали и креће у крвави поход против витлејемске деце (2, 16–18).

Μάγοι са Истока

Не нарочито издашан опис мудраца (*μάγοι*) са Истока одговара припадницима персијске свештенничке касте, можда заратустијанизма. У ширем смислу они би могли бити схваћени као репрезенти оријенталне, незнабожачке мудрости или као духовна елита незнабожачког света. У каснијој хришћан-

ској традицији, а под утицајем Ис. 60, 3 и Пс. 72, 10 тројица мудраца се поистовећују са тројицом краљева који се сагледавају као представници целокупног многобожачког света, а први пут се њихова имена – Каспар, Балтазар и Мелхиор – помињу у једном апокрифном спису под називом *Арамејско Еванђеље дештињства*. Тамо где би један правоверни Јеврејин очекивао да овим људима буде указано да се налазе на погрешном путу, да треба да се обрате једном, једином правом Богу, догађа се да управо ти незнабошчи чине потпуно богоугодну и исправну ствар. На њима се испуњавају многострука пророчанства: „И народи ће доћи ка виделу твојему и ка светlostи која ће те обасјати“ (Ис. 60, 3; такође ст. 6: „злато и тамјан донеће“). Очигледно не знајући за пророштво које каже: „Видим га, али не сад; гледам га, али не изблиза; изаћи ће звезда од Јакова и устаће палица из Израиља“ (Бр. 24, 17), мудраци са Истока крећу на поклоњење Месији кога ће сопствени народ одбацити и распети (Мт. 27, 25). Бог покреће природу у њихову корист, као знак сопственом народу. Звезда са Истока показује пут, најпре ка Јерусалиму.

Прича о њима и нама

Како и све библијске приче, тако и ова, кроз нарацију посредује сажне теолошке поруке. Радња је пажљиво осмишљена тако што се драматично смењују сцене у којима се појављују тројица мудраца и Ирод са својом религијском свитом. Понешто је Еванђелист Матеј по националности био Јеврејин и заједница којој он пише своје Еванђеље јесте претежно јудеохришћанска, у овој причи се осликавају две тенденције: прва, Јевреји не препознају свога Месију, читају и знају пророштва, али не препознају знаке; друга, странци и незнабоши препознају Месију, не знају пророштва, али читају знаке. Ово је део наративне стратегије Еванђеља по Матеју које од самог почетка наговештава универзалну улогу месијанског посланика Исуса Христа, али и драматичну судбину изабраног народа у оквиру ових догађања. Мудраци са Истока у оквиру еванђелске приче играју исту ону улогу коју играју жене незнабошкиње у родослову (Мт. 1, 3,5–6), капетан коме Исус лечи болесно дете (8, 10–12), жена Хананејка (15, 22–28)... На тај начин Еванђелист кроз „порођајне болове“ предочава изабраном народу да месијанско послање надалеко надилази уско националне и религијске оквире, да „изабраност“ не значи ништа и да се као њена последица испоставила религијска окоштальност, уљуљкивање у извесности и потпуно одсуство човекољубља (Мт. 23; упр. нарочито Лк. 3, 8).

Контрасти

Прича је заснована на контрастима између Ирода и Јерусалима с једне, и тројице мудраца са Истока, с друге стране. Први играју изразито негативну улогу, док други бивају вођени звездом коју недвосмислено покреће Бог.

Занимљиво је да прича тече тако да звезда мудраце не води директно у Витлејем него баш у Јерусалим, религијско-политички центар тадашњег Јudeјства. Поента оваквог развоја догађаја је у томе да они ко-

ји би по првенству изабрања требали да обзнате свету рођење Месије, сами бивају обавештени од потпуних странаца и незнабоџаца шта се дододило међу њима. Реакција је најпре страх, потом и насиље, последње што се могло очекивати од оних чија су Писма, обећања и из којих ће доћи Месија. Религијски ауторитети се додуше у причи не представљају као директни саучесници у Иродовом крвавом плану, али су далеко и од позитивне улоге коју у причи играју тројица мудраца са Истока. У прилог томе да јерусалимске верске вође нису морале бити упознате са оним што планира Ирод говори и навод да је Ирод „тајно“, дакле без ичијег знања, па и њиховог, позвао мудраце на разговор. Ирод је политички икусно одвојено саслушао обе групе. У тексту нема индиција да су се јерусалимске верске вође среле са мудрацима са Истока и разменили сазнања, мада се наслућује да њихово распитивање непознатих путника за „цара јудејског“ по Јерусалиму није могло да им промакне. Тако је Ирод био у предности у односу на њих, пошто су једни знали да се родио, а други где се родио. Јерусалимски религијски ауторитети – „првосвештеници и писмознанци народни“ – на Иродов захтев тумаче Писмо и то чине сасвим исправно, пошто се заиста у Витлејему родио Месија. Они то знају из Писма, док мудраци своје сазнање не црпе из Писма већ из једног природног феномена који им се указао. Звезда је, дакле, водила мудраце заобилазним путем. Могла је да их одведе директно у Витлејем, али није. Довела их је тамо где су се распитивали и где се могло очекивати да ће бити препознати као весници рођења Месије. Међутим, Јерусалим је још једном пропустио своју шансу да адекватно одговори на обраћање Божије. Звезда је дала шансу Јерусалиму: он је незаобилазна станица у историји спасења. Та шанса је једна од оних које Бог непрестано даје своме народу: „Јерусалиме, Јерусалиме, који убијаш пророке и засипаш камењем послате тебе, колико пута хтедох да саберем

чеда твоја, као што кокош скупља пилиће своје под крила, и не хтедосте!“ (Мт. 23, 37). За разлику од пасивних јерусалимских верских вођа и за разлику од политичке власти која се осетила угроженом и стога намерила да у корену сачехе могући проблем, мудраци са Истока поново бивају нађени од звезде која их овај пут одводи тачно до мајке и детета. Тамо где би се очекивало да јерусалимски верски ауторитети сами одведу мудраце са Истока и да му се заједно са њима поклоне, звезда се поново враћа, јер одговора од позваних није било. Мудраци су се поклонили детету и даривали га царским, најскупоченијим даровима са Истока: златом, тамјаном и смирном.

Поново прича о њима и нама

Прича о мудрацима са Истока је, између остalog, прича о не-предвидивости Божијег деловања у свету. Бог може обзнати Месију и преко неочекиваних весника, а они од којих се очекује да га сами препознају или пак ишчитају његово присуство посредством страних путника са Истока, остављују потпуно непријемчиви. „Ирод и сав Јерусалим“ симболично стоје за по природи ствари грабљиву политичку власт и окошталу, живог односа са Богом лишену, религијску институцију. Мудраци са Истока су константни знак и порука да вера мора бити отворена за разне могућности Божијег присуства у свету, да може чак бити опоменута и изобличена од, по њеним аршинима, невере. Бивајући смештена у литерарни контекст Еванђеља по Матеју и самим тим у канон Светог Писма Новог Завета, бивајући при томе сваке године пред празник Божић читана и о њој промишљано, прича о тројици мудраца са Истока је знак који упозорава: чувајмо се да нам се не деси да нас посете непознати, непозвани и страни гости из неке далеке земље, а да при томе не познамо да нас по налогу Божијем посећују да се на њима покаже мера нашег хришћанског идентитета.

О норвешкој телевизијској серији „Окупирани“:

Откуд Срби у хипотетичком војном судару у Скандинавији?

gr Александар Раковић

Да ли нас Србе неко види као могуће руске савезнике у футуристичком „империјалном походу на Запад“? Да ли нас можда треба даље „дисциплиновати“ да се то не дододи?

Пре неколико месеци пажњу наше јавности привукла је информација о најскупљој играној телевизијској серији икад снимљеној у Норвешкој, која за тему има „рускую окупацију Норвешке у нама блиској будућности“. Реч је о серији под насловом „Окупирани“ („Okkupert“) чијих је десет епизода приказано у Норвешкој, на телевизији TV2, од 4. октобра до 29. новембра 2015. Сценарио је писан према идеји Јуа Несбоа (Jo Nesbø), норвешког писца и рокенрол музичара. Серију су режирали Ерик Скјолдберг (Erik Skjoldbjærg) и Кариане Лунд (Karianne Lund). Урађена је у норвешко-француско-немачко-шведској копродукцији.

Руска дипломатија је оценила да серија има „штетну“ конотацију и да код Норвежана шири „страх непостојећом претњом с Истока“. Али, колико год да је ова серија антируска, она је истовремено и антиамеричка и антиевропска. На неколико места у серији се прстом упире и у нас Србе. Дакле, информација о серији „Окупирани“ може бити потпуна само ако се све то узме у обзир. О чему говори сценарио?

Климатске промене, изазване неконтролисаном употребом фосилних горива, довеле су природне катастрофе и великог страдања становништва у Нор-

вешкој. Стога је норвешка влада одлучила да заустави производњу енергије базиране на фосилним горивима. Тиме је земљама Европске уније пресечен ток из норвешких нафтних бушотина што је довело до енергетске кризе. Европска унија је покушала да убеди Норвешку да се врати производњи фосилних горива, а када је то норвешка влада то одбила, Европска унија је замолила Руску Федерацију да окупира Норвешку и поново пусти у производњу норвешка нафтина постројења у Северном мору.

Читалац се, наравно, може одмах запитати због чега Европска унија тражи од Руске Федерације да „окупира Норвешку“ а то не тражи од Сједињених Америчких Држава? Према сценарију, наиме, Сједињене Америчке Државе су из својих извора обезбедиле довољно количине енергије и стога су иступиле из НАТО пакта јер више није било потребе да због енергената воде освајачке ратове. Такође, неуспех америчке интервенционистичке политике на Близком истоку довео је до тога да се Сједињене Америчке Државе више не одлучују ни за одбрану некад блиских и савезничких држава уколико немају јасну стратегију изласка из ратних сукоба.

Стога се Американци, према овој причи, опредељују да оста-

ну по страни упркос „вапајима“ норвешког премијера да их заштити од окупације коју је Руска Федерација спровела за интересе Европске уније. Заправо, Американци иду и корак даље па у серији трују норвешког премијера како не би затражио амерички азил и увикао их у сукоб са Руском Федерацијом. Сједињене Америчке Државе поручују да више нису заштитник Западне Европе, да се више неће бавити европским проблемима, а норвешка јавност се пита да ли је Руска Федерација постала „нови светски полицајац“.

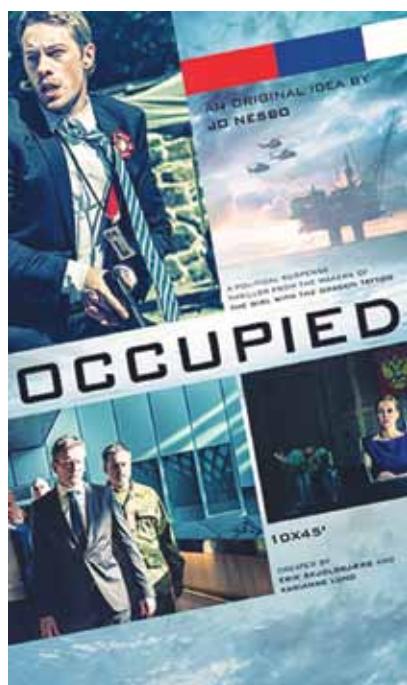
Сценарио серије „Окупирани“ сугерише, дакле, нови империјалистички савез за интересе светског капитализма и мултинационалних компанија који чине Европска унија и Руска Федерација док Сједињене Америчке Државе постају суперсила која се држи неутрално. Ниједна од те три стране (Европска унија, Руска Федерација, Сједињене Америчке Државе) није приказана у позитивном светлу што је извесно контракултурни став писца Јуа Несбоа према било којем типу интервенционизма и милитаризма.

Када је реч о тој хипотетичкој „руској окупацији Норвешке“ она је тиха и готово невидљива. Руских војника нема на норвешким улицама већ се налазе на удаљеним нафтним платформама. Но,

Плакати за норвешку серију „Окупирани“: руска застава над Краљевском палатом у Ослу, а српска застава над норвешким нафтним пољима у Северном мору.

Да ли ово може бити случајно?

руске агенчуре су се инволвирале и у норвешки безбедносни систем и у норвешке владине структуре чиме је апарат Норвешке практично разбијен. Тако приказана „руска окупација Норвешке“, за коју је речено да је „остварена без испаљеног метка“, подсећа на руску акцију ослобађања Крима и Севастопоља (2014) управо без икакве употребе оружја.

Даље, када је о Норвежанима реч, у почетку се подвлачи њихово демократско устројство, поштовање владавине права и цивилизовани напори да се кризна ситуација превазиђе. Потом делови разбијене норвешке војске, обавештајног система и добровољци почињу окупљање у оквиру организације „Слободна Норвешка“. Методологија њиховог обрачуна с Русима је таква да приказује брутални тероризам као комбинацију деловања Ирске републиканске армије и Исламске државе. Како би био избегнут свеопшти рат, део норвешке агенчуре се, у сарадњи с амбасадорком Русије и премијером Норвешке, ставља на располагање Русима да би се умирила

ситуација и спречило крвопролиће. Њихове намере се у „Слободној Норвешкој“ тумаче као колаборационизам.

Као колаборационизам се тумачи и рад норвешке власнице ресторана, у чији угоститељски објекат који се налази пред финансијским колапсом, почињу да долазе припадници руских служби. Нови гости су финансијски ревитализовали ресторан чије је пословање почело да цвета, а гледаоци би на том месту поставили питање када и на који начин гостопримство и пословање прерастају у колаборационизам и ко о томе даје коначан суд?

Серија „Окупирани“ не пролази ни без српског присуства. У поменутом ресторану руски обавештајци се веселе уз српску трубачку музику, а на столу стоје укрштене норвешка и српска застава. Неко би могао да каже како су редитељи грешком окренули руску бело-плаво-црвену тробојку и од ње начинили српску црвено-плаво-белу тробојку. Али није тако, јер се у том ресторану Руси, дакле, забављају уз српску музику. Једна грешка

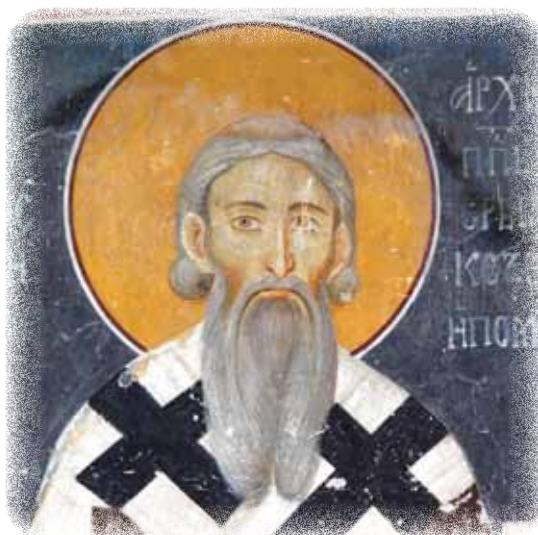
би била могућа или две истоветне грешке не би биле могуће. Због чега су догађаји у ресторану омеђени српском музиком и заставом није сасвим јасно. Такође није јасно ни зашто се у православној цркви у Ослу опело Русима, страдалим у норвешком терористичком нападу, у присуству руске амбасадорке служи на српском језику. Даље, на једном промотивном постериу за серију „Окупирани“ приказана је руска застава како се вије над Краљевском палатом у Ослу, док се на другом промотивном постериу над норвешком нафтном платформом издиже српска застава.

Да ли је реч о томе да и на тај начин треба поистоветити Русе и Србе? Ко може да разуме ту врсту симетрије? Да ли је она начињена да се Срби још једном прикажу као „мали Руси на Балкану“? Да ли нас Србе неко види као могуће руске савезнике у футуристичком „империјалном походу на Запад“? Да ли нас можда треба даље „дисциплиновати“ да се то не догоди? Ако те поруке не би биле јасне у Норвешкој, можда би биле јасније гледаоцима у Великој Британији, Француској, Немачкој и другим земљама Западне Европе где се серија „Окупирани“ управо приказује или ће ускоро стићи на мале екране.

Љубитељима футуристичког филма препоручујем да одгледају серију „Окупирани“. Свих десет епизода и титлови на енглеском језику су доступни на интернету. Серија, дакле, није без оригиналних идеја али такође није ни без чудних инсинуација о којима треба промишљати. Уверили смо се да многи филмски путокази нису случајни. Сетимо се поплаве холивудских филмова, која је почела пре тридесетак година, где је главни непријатељ човечанства „арапски тероризам“. То нас наводи да мислимо (или да тврдимо) како је светска јавност, кроз холивудска достигнућа, била припремана за амерички интервенционизам на Близком истоку.

Савине „асиметрије“

Живорад Јанковић

Од средине 70-их година прошлог века почело је обележавање јубиларних 800 година везаних за различите моменте из Савиног живота. Већ се приближава и обележавање годишњице највећег Савиног успеха – стицање самосталне Цркве – које се због начина описа код биографа не доживљава ни као значајно ни као тешко.

О скудица извора везаних за овај период је таква и толико да не допушта да се ни путем маште оживи оно време кад је било обиље свега па и изворне грађе о Савином раду. Упућени само на сачуване изворе, аутори живе под неотклоњивим утиском да је увек тако било.

Давно настала и деценијама понављана уходана прича о раду Светога Саве створила је известан „фаталистички осећај“ из кога настаје убеђење како и није могло друкчије да буде а и оно што је постигнуто и није нешто посебно.

Савин углед код Срба је несумњив, што се види из широко рас прострањених предања на целом етничком простору који далеко надмашује данашње „споља“ наметнуте политичке границе, затим по, за наше прилике „несхватљивом“, броју преписа Савиног житија од писца Теодосија и броју преписа његових служби посвећених Сави. Насупрот томе стоји скроман углед Саве писца – његова дела су очувана у малом броју преписа, од којих је

само понеки у Хиландару, а неки само у једном рукопису. Та чињеница се посредно може узети као доказ да је написао још нека дела која су касније нестале. Да је стварност супротна, односно да су Савини списи познати у већем броју преписа, што би се с разлогом очекивало, онда би се лакше примало да је тај број коначан.

Постоји одсуство „логике“ у врсти и броју очуваних дела. Очекивало би се да Студенички типик и Житије Симеона буду у већем броју бар у земљи а десило се да постоје само у једном касном препису. Уместо тога, Хиландарски и Карејски типик чија садржина се веже и примењује само у Светој Гори, налазе се и у преписима у земљи.

Основни циљ повлачења жупана Немање са владарског престола састоји се у жељи да олакша свом сину ступање на ову дужност и очување политичке стабилности земље. Кад је то успешно изведено одлази у Свету Гору где је почетна намера била да крај живота дочека у Ватопеду. Тек на подстицај околине размишља се

о Хиландару као самосталном. Слично и код Саве – без латинске окупације и потреса у земљи он би, сагласно од њега састављеном Карејском типику у ћелији ту остао до краја. Пред крај живота и Сава поступа слично – повлачи се са трона и уступа га одређеном наследнику који своје столовање почиње ослонцем на вољу и углед оснивача Цркве.

Кад у Хиландарском типику говори о слободама манастира, он износи и разлоге који су га наводили да се толико заложи. Слично је и код аутокефалије. Ту уместо Саве говори његов биограф и скоро исте разлоге саопштава кроз наводна Савина размишљања у том моменту. Овде треба споменути и спорну реч „исправљеније“, која је кључна за разумевање Савине аргументације током преговора са царем Теодором... Спада у оне којима се придаје већи број значења и није могуће одгонетнути на које од њих Сава, односно његов биограф, мисли у овом случају... Познато је да се повест о стицању самосталности налази у средини обимног До-

ментијановог списка а поменута реч је опет ту на средишњем месту преговора. Кад се има на уму цео ток живота старе српске државе помисли се како у случају да Сава то није урадио као да не би ко други могао то да изведе. Рад свих осталих заједно није ни приближан том и толиком успеху, иако држава живи извесно време у најбољим условима.

Биограф је од приче о аутокефалији створио песму у прози кад се има у виду сложеност посла и лакоћа приче биографа. Прави изазов за писца је везаност Саве за Синај, која је тако представљена да одлазак („силазак“) одатле личи на обострани губитак. У своје време монах Симеон склапа очи са осећајем пунога. Задња жеља му је била да умре у Хиландару. Код Саве то се не би могло рећи – ту је осећај недостатка, као да се очекивало још нешто. Крај као да долази превремено. Кончина у туђини носи извесну горчину. На Синају тога не би било. Синај је увек велик, са Савом био би још угледнији. Сава на Синају и са Синајем био би „врх“ а његове мошти би биле вероватно још тамо. За Доментијанов опис Савиног боравка на Синају може се рећи да је мера дара овог писца. „Неуспех“ Саве да постане део синајске повести своди се само на неки месец.

Асиметрија рада се види и у томе што је Сава највише урадио као млад, око 25. г. И највећи број познатих његових списка потиче из тог времена. Однос према Савним делима у погледу броја преписа представља „неправду“ која се од потомства чини према њему. Тада осећај још више истиче и факт да је претежна већина списка апокрифног карактера – код Срба знатно присутна – сачувана у више рукописа него што је то случај са Савним списима.

Сава је писац са даром и штета што је остао само на томе везан монашком скромношћу. Данас посматрано то је „мало“. Половина од написаног у старој држави односи се на Саву, било као писца

Кад је дело само у једном препису, оно више упућује на лакоћу нестанка него што говори о себи, тако да се више слути него што се може знати и стога род му се не може одужити. Прво огрешење потомака је према његовим писаним делима која нису преписивана (читана/ слушана) више него дела осталих писаца, чега је такође мало. Зар се поштовање према Сави своди само на преписе Теодосија? Више је усмено предање учинило него што је урађено око списка. Тужно је – а стварност је таква – да се апокрифи више преписују и читају од Саве.

Било као јунака. Кад се шире гледа нема му равног. Утисак да је мање важан као писац настаје и услед тога што је тај рад у сенци осталих Савиних остварења. Тако Савино опште деловање заклања и умањује удео и значај Саве у књижевности.

Шире гледано и Савин номоканонски зборник (Крмчија) убраја се у његова књижевна дела а ипак као да су неспортиви – при раду на Савним списима Крмчија се у првом реду због свог обима оставља по страни док историчари права при раду на Крмчији не помишљају да се осврћу на остале Савине списе.

Смештај Карејске ћелије у административни центар Свете Горе деченијама привлачи пажњу аутора који покушавају да дају објашњење те појаве. Чињеница да се питање тако дugo провлачи говори да решење још није на видику. Ништа мање нису дилеме око смештаја седишта Архиепископије у манастир Жичу на крајњем северу земље, ван насеља. Уз остало, тај поступак није функционалан. Да је негде у средишту земље, било би лакше. Ма како се тај потез схватио он отежава живот пошто као центар црквеног живота налаже чешће посете разним поводима за већи број особа.

Тек предстоји да се утврди могући идејни однос између чињенице да је тадашњи српски владар зет византијског цара, што није могао бити свак – и порука ондашњем „светском поретку“ садржаних у необичном и јединственом уводу Немањине оснивачке повеље манастира Хиландар. И сто година касније, кад је Византија онолико слабија услед латинског ропства колико је Србија у међувремену ојачала сматрало се великим чашћу што је српски краљ постао византијски зет. Значаја те чињенице ни видовити отац ни исто тако даровит син као да нису свесни јер преговорима око добијања Хиландара приступају тек на подстицај околине због њене зависи према Ватопеду „кога беше преко мере уздигао и изнад силе обогатио“.

Ритам Савиног рада је нестапан. Деловање око 1200. године не може ни са чим да се упореди. Следи осам година у Кареји о чemu извори ћуте. Није боље ни са наредном деченијом проведеном у земљи, али остаје живо предање (генератор духовних веза са ликом Саве) које се пратило на целом српском простору, далеко ширем од граница тадашње Србије. Тако је усмено предање бољи сведок Савиног карактера него писана грађа. Одговорност сносе и повеље ондашњих владара који себе називају господарима „свих српских земаља“, иако је стварност далеко од тога.

Кад је дело само у једном препису, оно више упућује на лакоћу нестанка него што говори о себи, тако да се више слути него што се може знати и стога род му се не може одужити. Прво огрешење потомака је према његовим писаним делима која нису преписивана (читана/ слушана) више него дела осталих писаца, чега је такође мало. Зар се поштовање према Сави своди само на преписе Теодосија? Више је усмено предање учинило него што је урађено око списка. Тужно је – а стварност је таква – да се апокрифи више преписују и читају од Саве.

– Пре 100 година –

Божић 1915. године

Живорад Јанковић

„Отаџбина је у највећој опасности. Заклињем вас свим што вам је најсветије да за њу сви до једнога изгинете и да не осрамотите старије другове паље у њеној одбрани.“ – Потпуковник Душан Глишић, чија два брата су већ погинула као официри, командант Скопског ћачког батаљона – познатијег као батаљон 1300 каплара, пред упућивање својих питомаца на фронт током прве фазе познате Колубарске битке. Следеће године, у време опште пропasti земље спречен болешћу, између немоћи да крене са осталима у избеглиштво и исте толике немоћи да се помири са ропством, излаз је потражио у самоубиству код Урошевца.

За већину Срба Божић ове године као да „не постоји“. Заузети општом невољом и даље трпе глад, леже по мочвари ближе смрти него животу. Неки су у прилици само да се сете шта је тога дана. Мали је број оних који могу да га свечаније обележе али увек је то помућено са тугом и носталгијом. „Припремили смо се да проведемо Божић, иако удаљени од својих, по нашем обичају, купили смо прасе и испекли га за сутра. Увече сам у шатору дуго лежао будан, сан ми се разбио... Аустријски листови сада у Србији пишу, како су нас све потукли, а нешто Арнаути поклали, и пошто они не знају, да ли сам ја жив, знам да ће им овај велики празник осванути тужан... Провели смо доста лепо овај велики хришћански празник Христовог рођења у равном приморју, али сам ипак био невесео и тужан, било ми је лако заплакати. На ручку сам био код команданта дивизиона... У Љешу прослављам Божић. На Божић добијам цео таин и чорбу и ништа више, а дотле све понекад мало леба, четврт кила, а много дана пролази... На Божић поранимо ја и брат Јанићије те се на мору добро умијемо па се онда помолимо Богу, па пијемо воде и шећера и две-три ракије и поменем Бога и за здравље наших укућана, па ја одем у Љеш да тражим леба за ручак. Нисам могао никде наћи. Увече кад дођем брат Јанићије нашао мало сланине те скувам пиринча и вечерамо...“

И у Скадру, где би наспрот општем убеђењу требало да буде крај избегличким невољама, док је у

„Ако за 24 часа задржите непријатеља одујили сте се српству.“ Неколико дана касније, при уручењу одликовања престолонаследник се захваљује команданту одбране Мојковца: „Војводо, ви сте се више него одујили српству. Зато ми је драго што ми се пружила прилика да вам лично из руке у руку предам за сада ово моје мало признање.“ То је врхунска оцена одбране Мојковца дата од врховног команданта и њој се нема шта додати.

„Да није било Божића на Мојковцу – не би било ни Ускrsa на Кајмакчалану“ – Вл. Николај.

стварности било далеко од тога, људи мисле о повратку јер је тобоже кајзер „издао проглас народу, гарантујући да неће никога узнемиравати који се буде вратио кући... Како ће се они сад вратити истим путем. Који је још тежи услед великих сметова. Како ће се они хранити... Они пођоше са целом једном поворком која се спрема за Србију... Стално се моји сељаци враћају за Србију, зову и мене да пођем са њима. Убеђују ме да је ствар пропала и да војска уништава оружје...“

У Скадру једино што нема снега. Све остale невоље које прате избегле су ту – стална киша и земљиште равно и подводно, поред тога што нема хране, не може да се нађе ни огрев. „Шатори су у води, слама и сено испод шатора плива у води... Дрва никде нема, а и да има, по киши и ветру не може да гори.“

На Бадњи дан у зору утопило се 328 добровољаца у луци Медова – Срба из Црне Горе, Херцеговине, Боке – њих 512 пошло је из луке Халифакс (Канада). О томе постоји и опис очевица који посматра дојазак брода: „Диже се стуб од дима, после неколико сеунди чу се потмули пуцањ и лађа стаде, искрену се и могло се опазити да тоне... Задњи део препун људи који се пењу и на катарку и на свако узвишије место... У таквом положају, чекајући помоћ, лађа је остала

15 минута. Одједном поче нагло тоњење. Са свих страна звук звона, чу се и песма, и за три минута од лађе се виде само два врха од катарке.“ На мину је наишла километар и по од обале. Спасено је само 70 људи. На присутне војнике од којих многи нису ни видели море призор учени страховит утисак из кога настаје страх пред очекивано укрцавање ради пребацивања на Крф. Тако је „штета“ од ове несрће вишеструка – изгубљени животи бораца, нестале пошиљке хране које за гладне Србе значе више од лекова, одлаже се помоћ српској војсци.

Оптимисти тврде да је невоља најбоља школа. Притиснути невољом изгладнели знају да искористе и хаос при налету аустријских авиона. Док збринути Италијани траже заклон управо пред ручак, за Србе је та опасност споредна. Настаје из-

У сектору Мојковца су Аустријанци на Бадњи дан остварили већи прород да би у Божићној ноћи дивизијар Јанко Вукотић издао својим борцима наређење за противнапад. Борба се води током целог дана од свитања до сумрака под најтежим условима. Противник је потиснут и неутралисан. Стане произашло из сукоба тог дана остаје непромењено у следећим. По ко зна који пут ово војиште је оправдало свој од раније постојећи назив: Бојна њива и Мојковачка врата. Овога Божића за Србе скоро свуда је страшно, на Мојковцу је најтеже. Док се упорност и покртвање бранилаца може лако схватити, тешко је разумети и толику насртљивост Немаца у тежњи да освоје кршни терен где се и лети током мира тешко живи. Скоро је немогуће замислiti супротно, да се српски војник у таквим зимским условима бори са толико „ревности“ на немачком терену без неке особите невоље. На микроплану одаје се Немачки менталитет. Покренути из обиља својих домова долазе на далеко бојиште да би отели живот и оно мало сиротиње исцрђене из камениног крша. Ко то може лако да прими и разуме?

река „удри где хоћеш, само немој у казан“. Док Италијани у заклонима чекају да авиони оду, Срби су већ испразнили њихове казане.

За српску Врховну команду то је радни и ратни дан. Шаљу се наредбе о правцу кретања, траже и стижу извештаји. Изузетак чини само проглас – наредба регента Александра: „Тешка судбина наше миле Србије хтела је да данашњи светли празник Рођења Христа Спаситеља дочекујемо тако далеко од наших милих и драгих...“

Од честих киша набујала река Мађа код многих се дубоко урезала у сећање. Изгледа да је не помињу само они који је нису прелазили у том времену. Задала је невоље и Швабама и била дуже време „ставка“ и њи-

ховог ратничког живота, док је нису укрутили градњом мостова. „Проплавила“ се и на Божић ове године. „На Божић прегазимо Мађу... Мени за каиш хвата се други, и тако цела чета. Увече мраз. Не можемо да се исправимо. Све идемо на лактовима и коленима док се мало не загрејемо и исправимо.“

У списку невоља које сналазе Србе постоји општа „хармонија“. Све тешкоће које се овде редовно могу очекивати срећу се у екстремно неповољном облику, до максимума: глад, несташница, снег, мраз, хладне кише, надошле реке. Не постоји ништа што би олакшало. Стихија показује најсурвије лице, нимало наклоњено опстанку живота у било каквом виду... Оживела је праисторија у најрђњем облику. Део „праисторије“ представља и сама чињеница да се непотребно води тако беспоштедни рат. Солидарност се губи колико због егоизма толико и због немоћи. И онај ко би био спреман све да жртвује другоме не може бити од стварне помоћи.

Сен праисторије представља и – кувanje цркотина. „Заробљеници су у мањеркама и натакнутим на једну мотку кували месо од мртвих коња и волова и јели га без хлеба и соли.“ То се забива у окружењу патнички умирућих и већ умрлих. Нажалост, управо ове прилике дају грађу за размишљање у овом правцу, важну не само за историка већ далеко шире. Кад би се она узела у обзир, низ уобичајених представа би се коренито изменило.

Док још траје ужасна српска агонија на више нивоа и праваца или са јасним осећајем да није све изгубљено, на дан крвавог српског Божића у Бечу заједнички министарски савет заседа и расправља о будућности Србије где услед тревња Аустрије и Угарске не може да се дође до истог става о будућности српског простора и народа. Узрок неслагања је у страху Мађара да укључење великог словенског простора чини опасност за њих. Коначни споразум никад није постигнут.

Можда ниједан дан Божића у бурној српској историји није уткан

О односу снага говори стање и по магацинima 4. јануара: „у Требињу је било хране за 20 хиљада људи за 75 дана (милион и по оброка) и за 3500 коња за 48 дана.“ У исто време, на српској страни стање је следеће: „У магацинima и сточним депоима на дан 29. децембра било је брашна и жита – 4281 кг – ориза 505 кг, неизвађена хлеба 1280 порција; хлеба, порција – 1850.“

у живот овог народа на тако разне начине као овај – о стању у поробљеној земљи се „ћути“, на Мојковцу се ратује са највећом жестином, око Скадра од глади по мочварама умиру небројени паћеници, војска је у покрету и ишчекивању, до коначног уточишта је стигао тек неизнатан број... Тог истог дана пред „слављеницима“ у Бечу ничу нове тешкоће како се сложити око поделе „плена“, који је само привидно доступан. Изгледа да су и сами поверовали у своје саопштење од пре месец дана, које је пре израз жеља него реал, и по коме српска војска више не постоји „већ постоје само неки бедни остаци који су се разбегли у дивље планине где ће без хране а по овој зими наћи своју смрт.“ То је само део божићног „декора“ из ове године. „Заробљени авијатичари тврде да је главни напад на Црну Гору требао бити 3. јануара, али је одложен за Божић.“ У свом вековном походу на православље Латини не бирају средства само да нанесу што тежи удар.

Познато је да је много војника умрло по добијању хране услед тога што организам због крајње изнурености није могао унето да „прими“. Није се знало а није било начина, пошто се све одвија стихијски, да се људи раније упозоре и припреме кроз примену неког метода сличног монашкој пракси узимања тзв. дијаклизма у времену између завршетка богослужења и обеда. „По учињеном дијаклизму у припрати то јест када се узело мало анафоре и попило (вина) а по окончању божанствене литургије“ одлази се на ручак.

Топлички устанак – нејач против сile и оружја (1. део)

Споменик палим Топличанима у Прокупљу
(извор: wikipedia.org)

Олују нико није слутио

Антоније Ђурић

– Европа, која је била у крви до колена, није могла да наслuti да ће се усред зиме, у фебруару 1917. године, народ дићи на оружани устанак –

Ватрену олују, која ће у једном, силовитом налету прости здробити аустроугарске и бугарске гарнизоне у делу окупиране Србије, нико није слутио.

Беч се у то време, упркос добро уздрманим темељима Црно-жути монархије и незацељеним ранама задобијеним у биткама на Дрини, Церу и Колубари, још китио лажним ловорикама.

Софија се уљуљкивала санстефанским сном о „великој Бугарској“ и саопштењем свету „да Србија више не постоји“.

Пешта се заносила тренутном јавом о мађаризацији богате Војводине и жарком жељом да она

вечито остане у њеним рукама. Берлин је још славио фелдмаршала Макензена, чији су топови у јесен 1915. године разорили српску престоницу и без чијих добро наоружаних дивизија Аустроугарска и Бугарска не би успеле да окупирају Србију.

Олују није слутила ни српска Врховна команда која се, после заузета Кајмакчалана и Битоља, приближавала поробљеној отаџбини, припремајући се за одлучујући пробој Солунског фронта. Нису је слутили ни савезници, ни поштоваоци и пријатељи српског народа широм света. Европа, која је била у крви до ко-

лена, није могла да наслuti да ће се усред зиме, у фебруару 1917. године, народ топличког и јабланичког краја дићи на оружје да би бранио свој голи живот, своју слободу, своја културна и национална обележја.

Тај оружани отпор српског народа избио је пре скоро читавог века на југу земље, најпре у топличком и јабланичком крају, да би се затим, попут огромног пожара, ширио према Лесковачком, Нишком, Врањском и Крушевачком срезу.

За само неколико дана устаници су ослободили Куршумлију, Прокупље, Лебане, Медвеђу, Рибарску

Бању, Сокобању, Блаце, Власотинце, Орашац, Конопницу, Шишавац, Крушевицу и друга општинска места, упућујући своје одреде ка Нишу, Лесковцу, Бунару, Брусу, Крушевцу, Пироту и Сврљигу, с циљем да прикупе побуњени народ, наоружају га и припреме за напад на веће градове и јака непријатељска утврђења.

Народ је чувао стечену слободу

Мада слабо наоружан, без иједног артиљеријског оруђа и са неизнатним бројем митраљеза и пушака, уз то и недовољно упућен у начин герилског ратовања, народ је чувао тек стечену слободу, бранећи је срцем, љубављу, поштењем, па и гвозденим вилама и секира ма – ако другог оружја није имао.

Како је напађени народ дочекивао своје ослободиоце види се из многих записа и докумената. Тако један очевидац, поред осталог, овако описује ослобођење Прокупља:

„...Седамнаестог фебруара 1917. године, око пет часова изјутра, зачуше се пушке са околних брда. На глас српске трубе покуљаше из свих кућа старци, бабе, девојке, инвалиди, жене и деца. Све живо је изашло и кроз страшну тутњаву разних пушака, револвера и митраљеза наших устаника и Бугара чули су се узвиши: живели наши ослободиоци! Бугари су на улицама направили барикаде, одакле су пуцали...

...Народ је позивао Бугаре на предају, предочавајући им безизлазну ситуацију. Бугари су, међутим, побегли са улице и затворили се у згради Окружног начелства...

...Ту, на пијаци, настало је неописано весеље. Људи су се грли, девојке су китиле комите и устанике тробојкама и зеленилом, даривале им пешкирима и чарапама. Људи су се поздрављали речима: срећна слобода! Свак је хтео да буде од неке користи: пекари су пекли хлеб, сакације су доносиле воду, које имао кола превозио је дрва...

Деца су молила устанике да им дају коње како би их напојили. Жене и девојке тражиле су да их приме у борбене редове...

...Кад је неко рекао да иду војводе, маса је, гурајући се, похитала према улазу у варош. Чули су се узвиши: Живели! Девојке су китиле војводе и даривале им тако да су се коњи једва кретали под теретом дарова...

...За то време Бугари су из начелства гађали митраљезом оне који су наилазили из кућа. Тако су погинуле две жене, а један дејчак и неколико жена су рањени. Тада је двадесетак комита кренуло са народом према начелству, где је било око 500 Бугара. Свак је тада желео да се освети. Деца су јурила од једног комите до другог, давала муницију и пунила пушке, тумарала по надлештвима, налазила муницију и кроз кишу куршума разносила је устаницима, па, бојећи се да ови не малакашу, храбрила их песмама: ‘Дрина Дрина, за Србина нема зима’, или ‘Ој, Србијо, мајко мила...’

...Кад погибе свештеник Радивоје Вучинић, који је налетeo на бугарски митраљез, и кад падоше један електричар и један комите, огорчење достиже врхунац. Тада тројица наших комита ускочише на први спрат начелства и баџише бомбе... Бугари се онда повукоше на други спрат, одакле су их комите сваљивали с прозора... Бугари тада побацаше оружје и појавише се на прозорима, а лакше рањени на вратима...

Помоћ тешко рањеним Бугарима

...Када је народ, који је голим рукама полетео на око 500 наоружаних бугарских војника и њихова четири митраљеза, осетио њихову немоћ, осећања мржње и освете расплинуше се и претворише у – сажаљење. И тада се деси чудо невиђено: Они који су били побегли са вешала или из тамница, који су месеце, па и целу зиму, провели у шуми без преноћишта и хране, носили

Војвода Коста Војновић, вођа устанка
(извор: wikimedia.org)

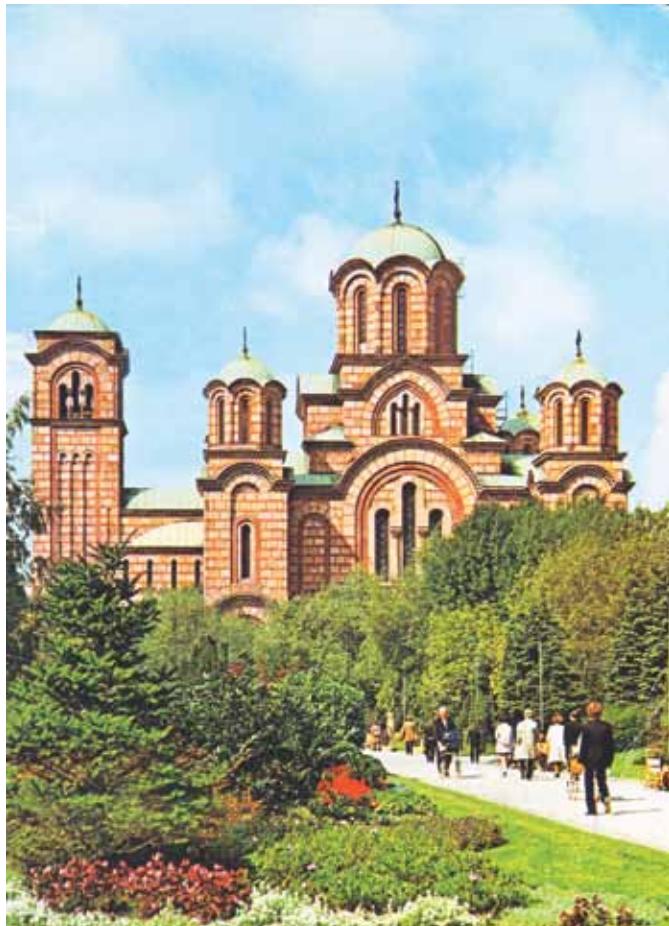
су на својим рукама тешко рањене бугарске војнике! Жене се растрчаше и за тили час биле су готове две болнице са постељама и свим удобностима...

Овај очевидац није био у прилици да види борбу која је вођена за овај град. Он само сведочи о даху слободе који је запљуснуо све његове житеље, а истиче да су то били инвалиди, бабе, старци, деца. Других није ни било: они који су могли да носе пушку, били су с друге стране границе земље – на Солунском фронту, или су нешто раније избегли у шуму, где су се наоружали и сврстали у редове устаника...

Овом узбудљивом сведочењу треба свакако додати, и то на овом месту, још једно: кад су Бугари успели да паралишу устанак и да га, убрзо потом, угуше у крви, кад су поново заузели Прокупље, извукли су баш из ових болница, које је народ формирао да би у њима пружио помоћ тешко рањеним Бугарима, тридесет тешко рањених Срба, устаника и грађана, одвукли их у Божурски поток покрај града и ту их дотукли ножевима, а њихове лешеве касније нико није смео да сахрани, па су их пси и гаврани развукли...

– наставиће се –

– Приче из Архива –

На слици:
Црква Светог Марка
у Београду, разгледница
из 80-их година 20. века

Црквени звоници као архивски депои

Радован Пилијовић

Звоник Лондонског торња
као архивски депо

Када је Вилијама Прајна (1600–1669) енглеска круна назначила и одредила да буде чувар докумената, први човек архивске делатности на Британском острву, добио је задатак да среди архивску грађу која је по речима историчара „дugo лежала у хаотичном нереду, пљеснива, прекривена паучином, прашњава и прљава у најмрачнијем ћошку Краљевске капеле у Белој кули“ („Had for many years lain bound together in a confused chaos, under corroding, putrelying cobwebs, dust, and filth in the darkest corner

of Caesar's Chapel in the White Tower“). Краљ Чарлс II (1630–1685) није имао разлога да буде нездовољан еланом са којим су људи Вилијама Прајна започели срећивање архиве његових предака и претходника. О томе пише сер Џејмс Вестфал Томпсон (James Westfall Thompson, *A History of Historical Writing*, vol. II, New York 1942, 40). „Збркани хаос“ (confused chaos) дочекао је и архивисте у Архиву Српске Православне Цркве који су се 2007, а интензивније 2012. године прихватили посла да разаберу документацију која се обрела на галеријском простору Цркве Св. apostola и евангелисте Марка у Београду. Вилијам Прајн,

ерудита и човек велике књишке спреме свога времена, великог искуства у јавном и политичком животу добио је на испомоћ раднике који нису били одушевљени послом који им је био поверен. Многи су убрзо одустајали, јер на Лондонском торњу у Краљевској капели није било сјајно радити, бар не за оне који у гомили списка нису разумевали да тајна и ткиво историје управо остаје у серијама докумената, завежљајима, кутијама са древним и заборављеним списима. Архивистичка наука пише о звоницима као архивским депоима, такав је случај и са текстом Елизабет Халам (Elisabeth Hallam, „The Tower of London as a Record

Office“, *Archives – The Journal of the British Record Association*, Vol. XIV, No. 61 (1979), p. 3–10) у коме се детаљно излаже подухват Вилијама Прајна да се спасе архивска грађа смештена у капели Лондонског торња.

Архивска грађа и старине у звоницима српских храмова у прошлости

Савременик Прајнов у српском народу, велики љубитељ старина, писаних сведочанстава историје био је Патријарх Пајсије Јањевац (1614–1647), који је покренуо ренесансу преписивачке делатности и који се нарочито бринуо за преповезивање списка, односно њихову најелементарнију конзервацију. Патријарх Пајсије се бавио истраживачким радом, пишући књижевна и хагиографска остварења. Његово *Житије цара Уроша*, иако животопис свечев, има у себи елемената историографске критике, Патријарх вели да му је задатак био да се види „откуда су проклијали Србљи“, а разна документа за своје писаније је налазио, како вели: „једно нађох у летопису српском, друго у родослову, и у хрисовуљу пећком, које се до данас налази у Пећкој цркви“ (Томислав Јовановић, *Књижевно дело патријарха Пајсеја*, Београд 2001, стр. 283).

Сведочанство да су куполе и звоници коришћени за похрањивање драгоцености, црквених утвари, одежди, да су служили као ризница и музејски депо, али да је тамо, судећи по раскошним оковима књига, могло бити и рукописног материјала, имамо са краја XVII века. Румелијски беглербег Јеген Осман-паша је половином 1688. године похарао већину српских светиња, а тако и манастир Грачаницу. О похари Грачанице постоји извештај римокатоличког надбискупа из Скопља Петра Богданија од 28. маја 1688. године упућен Конгрегацији за пропаганду вере у Риму. У извештају се наводи да је

један српски отпадник проказао турским зулумћарима сва блага грчаничке скривнице. Јеген Осман-паша је тако „опљачкао најраскошнију српску цркву Грачаницу, у којој се налазило блајо *Патријаршије најомилано од времена десетоћица Бурђа*, скривено у кућоли прекривеној оловом (*recondito il tesoro del patriarcato, nella cupola coperta di piombo, custodito dal tempo di Giorgio Despot*). Однео је 100.000 талира делом у готову, а делом у сребрарији, златном крсту са необично драгоценим драгим камењем, архиепископским штакама, врло богатим митрама и другим врло драгоценим предметима на девет коња“ (Мита Костић, „Хајдук Јеген-пашина похара патријаршијског блага из Грачанице 1688. године“, *Јужни преилег* (1934), стр. 17–21).

Други важан пример да се важна количина списка налазила на звонику једне православне цркве, имамо са библиотеком и рукописним наслеђем Захарије Стефановића Орфелина 1726–1785. године. Велики библиофил, ерудита међу Србима, историчар, песник, бакрорезац, гравер, калиграф скупљао је и читao књиге на свим европским језицима. Тада барокни просветитељ је сакупио библиотеку коју је, према претпоставкама неких писаца, сам сместио на торањ Саборне цркве у Сремским Карловцима, на сигурно и заштићено место. После Орфелинове смрти библиотека је прешла у својину Саборне цркве и била је унета у њен инвентар (Љубомир Котарчић, „Библиотека Захарије Орфелина и њена историјска судбина“, *Библиошекар*, год. 35, бр. 2/3 (1983), стр. 9).

Звоник Цркве Св. Марка у Београду као архивски депо

У нашој новијој историји звоници су поново актуализовани као архивски депои крајем осамдесетих и почетком деведесетих година прошлог века, када је

Срећивање архивске грађе, организовано 2012. године, показује богатство архивских фондова смештених на галеријски простор Цркве Св. Марка у Београду.

архивска грађа из здања Патријаршије Српске (Краља Петра I, бр. 5), да би се ослободио простор за смештај нове штампарије, пребачена на галеријски простор Цркве Св. апостола и евангелисте Марка у Београду. Неких идеја да се реши статус архивске грађе у „звонику Цркве Св. Марка“ било је 1998. године, али сви урађени предлози и елаборати нису имали најширу и одлучну подршку. Намера да се архивска грађа Српске Православне Цркве, као културно добро од значаја за српски народ у целини, коначно доведе под одговарајућу заштиту садржана је у потписивању Протокола о сарадњи између Св. Аријерејског Синода СПЦ, Министарства културе и информисања Републике Србије и Архива Србије 14. децембра 2007. године. Архивистичка делатност која је тим чином пројектована у Српској Православној Цркви са највишег нивоа, треба првенствено архивској грађи смештеној на звонику Цркве Св. апостола и евангелиста Марка у Београду да обезбеди статус културног добра какав јој по природи припада. Једно је било извесно: тамошњи кутови и ћошкови попут оних на Лондонском торњу, са почетка наше приче, обогаћени су „прашином, паучином, грињама“ и свим пратећим елементима једног доброг архивисте. Срећом на звонику влаге није било у већој мери па је архивска грађа избегла оно најгоре. Срећивање архивске грађе, организовано 2012. године већ показује богатство архивских фондова смештених на галеријски простор Цркве Св. Марка у Београду.

– Светиње Српске Православне Цркве –

Богородичина чудотворна икона
– „Курскаја“

Туманска чудотворна икона Пресвете Богородице

Итуман Димитрије Плєћевић

Ове, 2016. године, навршава се 70 година од упокојења Преподобног старца Јакова Арсовића, чије се мошти налазе у манастиру Туман, 80 година од обретења моштију Преподобног Зосима Туманског Чудотворца, и 80 година од доношења чудотворне Богородичине иконе у манастир Туман

Манастир Туман 2016. године прославља неколико значајних јубилеја. Један од њих је и осамдесета годишњица доношења Богородичине чудотворне иконе у манастир. Тога ради изнећемо кратко сведочанство о овој знаменитој светињи, коју су православна браћа Руси даровали српскоме народу.

Древна светиња

Писаног трага о овој светој икони нема. Све што је познато ослања се на два до данас при-

снутна предања у манастиру Туман, која су генерацијама усменим путем преношена.

Познатије од њих говори да чудотворна икона Мајке Божије потиче из једног манастира из околине града Курска у Русији. Када је почетком 20. века, у немирима током Октобарске револуције манастир спаљен, на згаришту цркве, у гомили шута, монаси су пронашли неоштећену икону Богородице. Само штићена невидљивом руком Божијом, икона је спасена и брижљиво чувана. Побожне руке монаха донеле су

је у Србију. По месту налажења названа је „Курскаја“. Као велика светиња чувана је у цркви Мильковог манастира, где су се руски монаси настанили. Пред њом се Богу молио и велики светитељ наших дана, прослављени чудотворац Свети Јован Шангајски. Са руским монасима и ова света икона 1936. године долази у манастир Туман.

Друго пак предање, ништа мање значајно од претходног, о овој икони говори да је она једна од древних, оригиналних руских чудотворних икона Богородице, ко-

Лево: Богородичина чудотворна икона у туманској манастирској цркви; десно: поглед на олтар Цркве Св. Архангела Гаврила манастира Туман

ја је тајно, да не би била уништена, пренета у Србију.

Чудотворна знамења

Сви истраживачи новије историје манастира Туман споменули су ову свету икону уз чињеницу да је она прослављена многим чудесима и небројеним исцељенима која су се пред њом збила, а и до данас се догађају. Поменућемо само најзначајније од њих.

Шездесете године 20. века

На мети ловаца на старине и реликвије, којих је у Србији, посебно око старих утврђења и манастира одувек било, шездесетих година 20. века нашла се и туманска чудотворна икона.

Освануо је дан када су двојица лопова икону украда и покушали возом да је пребаце за Београд, а потом даље – на Запад. У току вожње, из непознатих разлога, вагон у коме је била свeta икона сам се запалио. Све унутар њега је у потпуности изгорело, као и један од крадљиваца иконе. Чудом Божијим, свeta икона остала је нетакнuta. Запрепашћен догађајем, други саучесник вратио је

неоштећену икону у манастир. Недugo потом и сам је завршио живот под мистериозним околностима: неочекивано одваљена стена однела га је у Дунав.

Последња деценија 20. века

Рат у Хрватској и Босни и Херцеговини немилосрдно је беснео. Српски народ по који пут напушта своја огњишта. Бива време великих страдања. У светим манастирима и храмовима приљежно се узносе молитве Богу за мир. Као и другде, по другим манастирима и црkvама, и туманска света обитељ молитвено састрадава са прогнаним народом.

Управо у време најтежег страдања православнога српског живља, древна руска чудотворка икона Мајке Божије „Курскаја“ пројављује велико знамење које су много пута, особито у време Свете Литургије, примећивали свештеници, монахије и верни народ. Рука на икони Богомајке сама од себе мењала је положај и спуштала се испод металног окова, да би се након извесног времена враћала на своје место. На тај начин је сама Богородица по-

ручивала вернима, да је уз њих, да чује молитвене вапаје оних који је за заступништво моле, чудесним знамењем поручујући свету, за мир љубав и слогу.

Света икона „Курскаја Богородица“ чувана је у Покровској капели манастира Туман све до 2010. године, када је по благослову Епископа браничевског Г. Игњатија пренета у манастирску цркву и смештена у богато укraшен трон. Пред њом гори кандило које се не гаси и народ јој са великим усрђем притиче, молећи благослов Богомајке и по вери добијајући исцељења.

Ова икона је урађена у руско-византијском стилу, припада типу владимирске иконе и претпоставља се да потиче са краја 17. или са почетка 18. века. Лик Богородице и Богомладенца изузетно вешто су осликани, и као и оков необичне су лепоте. На икони су до данас видна оштећења, настала током векова и услед многих прогона и ратних догађања.

Једно је несумњиво: онај ко се у молитви нашао пред овом светом иконом осведочио се у благодатна дејства Духа Божијега и тај бесцен дар са собом је у срцу понео, на трајно и спасоносно памћење. ■■■

Радмила Грујић

Песник логосног свемира

Београд : Чувари, 2015

244 стр. ; 21 см

ISBN 978-86-88471-28-2

Поводом збирке песама *Песник логосног свемира*

У мношту зборника песама на духовне теме, било да су оне дубље обрађиване или дотицане једном или са више песама, тим више што често и носе наслов „духовна поезија“, или је у збирци само једна песма, строго говорећи, духовне садржине, па је по њој сва збирка и назvana – није лако разазнати шта је духовна поезија у суштини. Није довољно употребљавати религијске изразе, спомињати библијске личности, спомињати титуле црквених великодстојника, религијских објеката, или већ певати о манастирима, древним светилиштима, вољеним духовницима, патријарсима, јер духовно стваралаштво није низање песничких метафора, истицање заслуга појединих свештених лица, или красота неког богослужбеног објекта.

Као што је неопходно да живописац, уметник буде духовно лице, да се држи црквених прописа о вођењу живота, једном речју, да буде мали аскета, подвигник, да би му дело зрачило духовношћу и верници могли молити се пред том иконом, фреском, исто тако и песник мора водити посебан живот, а не тек седети за радним столом и „стварати“ духовну поезију.

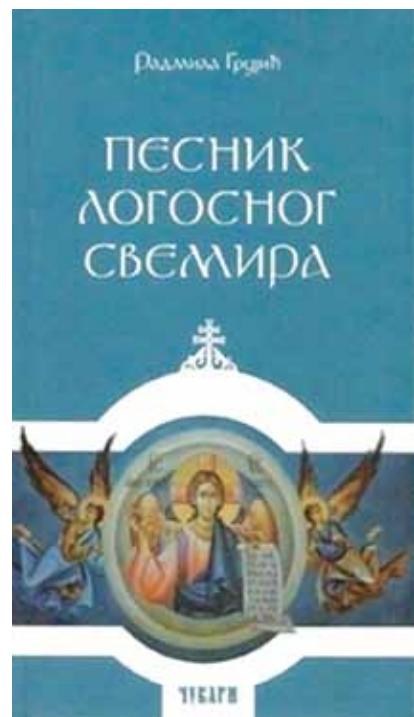
Наши узори духовног песничког стваралаштва могу бити

псалмопевци у Старом Завету и друга лица, као што су пророци, или химнописци у хришћанској Цркви (Св. Јован Дамаскин, Св. Роман Мелод, Анатолије...), састављачи житија светих или служби њима у част, којих има и данас. Химнограф жели да изрази неке елементе: или благодарност Богу Творцу на свима доброма која је видео, или пак да пролије своју скрушену молитву покајања, ридања, молитвеног уздисања, увек готов да се спрема за оновремени живот, за задобијање спасења. Површност у њега не постоји, нема приповедања ради приповедања. Из овог разлога не можемо сматрати сваку песму с назнаком неког црквеног израза у наслову за духовну, па ни песму достославне Десанке Максимовић посвећену Грачаници!

Из овог разлога је неопходно најпре разјаснити изразе „православан“ и „духован“. Не можемо говорити о „православној духовности“ уколико нам није јасно шта под овим речима тачно разумемо. Управо ово питање су разматрали Свети Оци.

Придев „православан“ потиче од именице „православље“, чиме се приказује разлика између Православне Цркве од других хришћанских вероисповести. Реч „православље“ приказује истинско познање Бога и Његове творевине. Овакво је одређење Св. Атанасија Синајског.

Израз „православље“ (ортодоксија) се састоји од грчке речи „ортос“ – прав, исправан, и „докса“ – слава, прослављање. „Слава“ значи, с једне стране, веровање, веру, учење, а с друге, величање или славословљење. Ова два значења су уско међуповезана. Истинито учење о Богу обухвата и истинско слављење, прослављање Бога; јер ако је Бог апстрактан, онда је и молитва овом Богу апстрактна. А ако је Бог личан, личност, онда и молитва добија лични карактер. Бог је открио истиниту веру, истинито учење. И тако кажемо да је учење о Богу и о свему другом у вези

са личним спасењем Божанско Откривење, а не људски изум.

Бог је открио ову истину људима који су били спремни да га приме. Ап. Јуда изражава ово гледиште кад каже: „борите се за веру једанпут предану светим“ (Јуд. 1, 3). У овом наводу, као и у свим сличним цитатима, јасно је да се Бог открива светима, одн. онима који су досегли известан степен духовног узраста како би примили ово Откривење. А свети апостоли су били најпре „исцељени“ да би тек онда примили Откривење. А они су преносили то Откривење својим духовним чадима, не само тиме што су их подучавали, него првенствено тиме што су мистички (тайнствено) утицали на њихов духовни препород. Да би се ова вера очувала, Свети Оци су формулисали догме и учења. Ми прихватамо те догме и учења, другим речима, прихватамо ову откривену истину и остајемо у Цркви да бисмо били исцељени. Јер ве-ра је, у првом реду, откривење онима очишћенима и зацељенима, а с друге, то је она исправна стаза која води теозису (обожењу) оних који одаберу да следе „Пут“.

Реч „духовност“ (пневматико-тис) долази од речи „духовни“ (пневматикос). И тако, духовност је стање продуховљене личности. Духовна личност се држи извесног пута, понашања, извесног менталитета. Она се понаша другачије од недуховних лица.

Духовност Православне Цркве, међутим, не води у апстрактни верски живот, нити је плод човекове унутарње снаге; наиме, Црква је Тело Христово. Православље није тек нека религија где се само верује у Бога, теоријски. Она је вера, а не религија. Друго Лице Свете Тројице – Логос Божји – узео је на се људску природу ради нас и нашега спасења. Сједнио ју је са својом ипостасју и постао Глава Цркве.

И тако, Црква је Тело Богочовека Христа. Штавише, духовност није пројављивање енергија душе, као што је то разум, нити је пројава осећања, итд. Ово је важно истаћи, јер многи људи су склони да некога сматрају духовним само из разлога што негује своје умне способности: научника, уметника, песника, глумца и др. Овакво тумачење је неприхвативо за православље. Зацело, немамо ништа против научника, песника и других, али их не можемо називати духовним људима у строгом смислу те речи.

По учењу ап. Павла, духован човек се јасно разликује од душевног човека. Духован је онај човек који у себи поседује енергију Духа Светога, док је душеван човек онај који има тело и душу, но није још стекао Духа Светога, који оживотворава душу: „Телесан човек не прима што је од Духа Божјег, јер му је лудост; и не може да разуме, јер се то испитује духовно. Духован, пак, све испитује, а њега самог нико не испитује“ (1. Кор. 2, 14–15).

У истој посланици (Коринћанима) ап. Павле изводи разлику између духовног човека и човека од меса, телесног човека. Телесан човек је онај који нема Духа Светога у своме срцу. Али задржава све друге психосомат-

ске функције као људско биће. Одатле се види да се израз „телесан човек“ (човек од меса) не односи на тело, него означава душевног човека којем недостаје Свети Дух, и који дејствује из свог „психобиолошког“ бића. „И ја, браћо, не могох вам говорити као духовнима него као телеснима, као малој деци у Христу. Млеком вас напојих, а не јелом, јер још не могосте. Али ни сад још не можете, пошто сте још телесни. Јер све док је међу вама завист и неслога и раздори, зар нисте телесни и зар се не владате по човеку?“ (1. Кор. 3, 1–3).

Ако доведемо у везу управо наведене библијске цитате са оним исказима о томе да су хришћани усиновљени благодаћу, можемо тврдити да је духован онај човек који је благодаћу постао син Божји. „Отуда, браћо, нисмо дужни телу да по телу живимо. Јер ако живите по телу, помрећете; ако ли Духом дела телесна умртвљујете, живећете. Јер које води Дух Божји, они су синови Божји. Јер не примисте дух ропства, да се опет бојите; него примисте Духа усиновљења, којим вичемо: „Ава, Оче“ (Рим. 8, 12–16).

Духован је онај човек који све дочи о Духу Светом у срцу своме и тако је сасвим свестан обитавања Свете Тројице. На овај начин он схвата да је син Божји по благодати; и отуда у своме духу узвикује: „Ава, Оче“. Према све дочењу светих, овај свесрдни узвик је у суштини умна молитва или молитва срца.

Свети Василије Велики, испитујући шта то значи „постати храм Духа Светога“, учи – будући богонадахнут – да човек који је храм Духа Светога није узне-миран искушењима и непрестаним бригама; он тражи Бога и општи с њим. Очигледно да духовни човек има Светога Духа у себи, а што посведочава његово непрекидно сазерцање Бога.

Према Св. Григорију Пала-ми: као што се човек обдарен умом назива умним човеком, тако и човек који је обогаћен

Светим Духом назива се „новим човеком“; обновљен благодаћу Духа одозго.

Овакво гледиште заступају Свети Оци. Свети Симеон Но-ви Богослов, на пример, каже да човек који је трезвен, смирен и кротак, и који се моли и гледа Бога – „хода у духу“. Он је првенствено духован човек, по преимућству.

Према Светом Симеону Но-вијом Богослову, када делови човекове душе – његов нус (ум) и интелект – нису „обучени“ у лик Христов, тај човек се сматра телесним, јер нема осећај духовне славе. Телесни човек је као слеп човек који не може да види зраке сунчевог светла. У ствари, сматра се и слепим и бежivotним. Насупрот њему, духовни човек, човек који суделује у енергијама Духа, жив је у Богу.

И као што смо нагласили, заједничарење у Духу Светоме чини телесног човека духовним. Из овог разлога, према православном учењу, духован човек, по превасходству, јесте светитељ. Зацело, ово је речено с тачке гледишта да је светитељ онај који учествује, у различитим степенима, у нествореној благодати Божјој, а нарочито у обожујућој енергији Духа.

Светитељи су носиоци и пројава православне духовности. Живе у Богу и, следствено, казују о Њему. У овом смислу, православна духовност није апстрахована, него је утеловљена у личностима светих. Отуда, светитељи нису тек добри људи, моралисти у строгом смислу речи, или, једноставно, они људи који су пријатне нарави. Управо, светитељ је лице које се подвргава и делује сходно вођењу Светога Духа у себи.

У постојање светих најпре нас уверава њихово *православно учење*. Свети су примили и примају Откривење Божје; они га проживљују најпре, а онда формулишу; тако су непогрешиви критеријуми васељенских сабора. Други доказ њихове духовности јесу ➔

свете мошти светих. Оне су знак тога да преко ума (нуса) Божја благодат преображава и тело. Из овог разлога, и тело учествује у божанским енергијама.

Првенствени задатак Цркве је да води човека у теозис (обожење) и сједињење с Богом. У том смислу, можемо рећи да је дело Цркве да „ствара мошти“.

И тако, православна духовност је опит живота у Христу, атмосфера новог човека, обновљеног благодаћу Божјом. То није апстрактно, емотивно и психолошко стање бића. То је човеково сједињење с Богом.

У овом оквиру можемо открити неке битне црте православне духовности. Она је, на првом месту, *хришћоцентрична*, јер Христос је једини и јединствени „лек“ за људе, услед ипостасног јединства божанске и човечанске природе у његовој ипостаси. Друго, православна духовност је *светоштојнична*, јер је Христос сједињен за свагда са Оцем и Духом. И све свете тајне савршавају се у име Тројичног Бога. Као Глава Цркве, Христос се не може ни замислити као неко изван. Следствено, православна духовност је такође *црквоцентрична*, јер једино у Цркви можемо ступити у општење с Христом. И, најзад, православна духовност је *мистичка* (тајинствена) и *аскетска* (подвигничка).

И то је разлог зашто постоји огроман и непремостив јаз између православне духовности и источњачких религија, упркос неким спољашњим сличностима у терминологији. На пример, и источне религије могу упослiti изразе као одушевљеност (екстаза), неосећај бола, просвећење, умна енергија и др., али ти изрази поседују садржину сасвим другачију од одговарајућих израза упошљених у православљу.

Према Светом Предању Православне Цркве, у средишту православне духовности је срце и ум. Наиме, Господ је казао: „Блажени су чистим срцем, јер ће Бога видети“ (Мт. 5, 8). А ми

да бисмо спознали шта су то срце и ум, морамо отпочети са испитивањем душе.

Песникиња Радмила Грујић настоји, колико јој снаге допуштају, да живи духовним животом и тако испитује своју душу, сазерцава дивна дела Божја и – диви им се. Првенствено, Создатељ ове твари, која је овде управо да се дивимо њеном Творцу, као што би се човек питао зашто у неком не-приступачном планинском про-планку избија из траве красан цвет, или ружа, а нема никог да је омирише, да јој се диви. А та ружа је ту. Свеједно, она сведочи о љубави којом је Бог саздао овај свет. Радмила Грујић прозире у дивна дела Божја и „види да су добра“. А кад је човек био створен као круна свеукупног божанског стваралаштва, наглашено је да је то дело било „веома добро“. Певати о Творцу и створеном човеку као „веома добром“, али грехом пalom и Христом Господом искупљеном, јесу непрестане теме у песмама ове збирке, које представљају невен-дело за верну душу, која једино вером може да чита песму, да над њоме сазерца-ва, као што је то чинила песникиња док је ридала пишући или док је клицала своме Творцу и Сведржитељу, Промислитељу.

Посебно морамо истаћи чињеницу до које мере песникиња познаје Свето Писмо и како спретно читаве стихове из поједињих библијских књига укомпонује у овај тварни језик. Уз то, она и поглавља на која је разврстала свој песнички опус, започиње тропарима, кондацима или молитвама на српском језику, или се већ пробране библијске мисли наводе као мото поједињих песама. И на овоме јој наша благодарност!

Волим и ценим песнике који промишљају не само метричку форму песме, него и њену садржину и – не журе са објављивањем. Радмила Грујић хоће да њено песничко сочиненије буде на хришћанску ползу.

Прошођакон Радомир Ракић

Ксенија Кончаревић

Поглед у теолингвистику

Београд : Јасен, 2015

364 стр. ; 24 см

ISBN 978-86-6293-041-5

Књига др Ксеније Кончаревић *Појлед у теолингвистику* представља синтетички увид у проблематику односа језика и религије, односно лингвистике и теологије. У њој су презентирани резултати истраживања о теорији и методологији теолингвистике, стилистици сакрума, лексикологији и лексикографији сакрализма, као и о сакралним жанровима, сакралном дискурсу и примењеним аспектима теолингвистици. За расправљање о овој проблематици било је неопходно имати широке увиде у проблематику опште лингвистике, примењене лингвистике, али и теолошких, религиолошких и других контакtnих и комплементарних дисциплина, пре свега философије и социологије религије. Књига проф. др Ксеније Кончаревић је пионирска монографија те врсте у српској средини и једна од ретких у светским оквирима. Сва истраживања обављена су на богатом емпиријском материјалу, са валидном методологијом (посебно истичемо конфронтациони карактер анализе језичке грађе, која се спроводи превасходно на синхронијском, али у неким аспектима и на дијахронијском нивоу) и одличном упућеношћу у теолошку, религиолошку, лингвистичку и лингвокултуролошку, као и социолошку литературу на свим словенским језицима.

Монографија је структурисана у 15 поглавља, распоређених у три тематске целине: „Приступ теолингвистици“, „Лексикологија, стилистика сакрума, сакрална генологија, сакрални дискурси“ и „Теолингвистика у примени“.

Структуру и композицију књиге ауторка је осмислила тако да омогући увид у неколико најважнијих области теолингвистике (историја теолингвистике, методологија теолингвистичких истраживања, стилистика сакрума, генологија, лексикологија, лексикографија, нормативистика, социолингвистика, конфронтациона теолингвистичка анализа словенских језика, традуктологија), којима се она деценијама предано и посвећено бави. Пошто ова књига, наравно, није могла обухватити сва подручја теолингвистичких испитивања, а за тим није било ни потребе, читалац који би био заинтересован да добије библиографске податке о другим радовима истог и других аутора може их наћи у библиографским додацима у оквиру сваког поглавља у овој књизи (на kraју књиге дају се иссрпни библиографски прегледи литературе из поједињих области теолингвистике на водећим словенским језицима – руском, пољском и украјинском, и разуме се, на српском језику, где је теолингвистика тек у повоју).

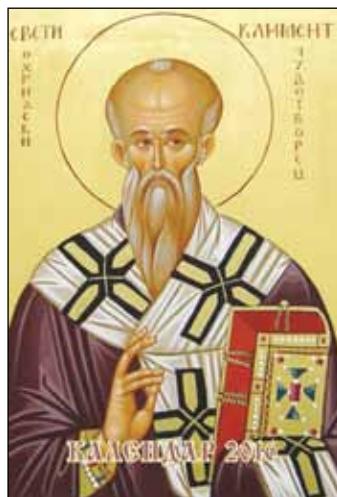
Овом монографијом заправо се конституише теолингвистика у српској средини, а решава се и низ фундаменталних питања, као што су базичне категорије стилистичке сакрума, типологија сакралних жанрова, појам теонеме и инвен-

таризација теонема на различитим нивоима језичког система, итд. Свесрдно је препоручујем теолошкој и филолошкој научној јавности, као и свима који се занимају за узајамне утицаје језика и религије.

гр Ана Вујовић, ред. проф.

Учиољеској факултети

Универзитет у Београду

Календар за 2016. годину Православне Охридске Архиепископије

Православна Охридска Архиепископија објавила је *Календар за 2016. годину*. Календар је посвећен Светом Клименту Охридском (840–916) – поводом 1100. годишњице његовог престављења у Господу. Календар доноси уводну реч Његовог Блаженства Архиепископа охридског и Митрополита скопског Г. Јована. Поред календарског дела, у овој публикацији објављено је и *Похвално слово равнојостолним и јреславним учиољима словенских народа, Светим оцима Мештодију и Кирилу* које је написао Свети Климент Охридски.

Као и претходних година, у *Календару за 2016. годину* одштампане су таблице са пописом недељних и празничних зачала Јеванђеља и Апостола за 2016. годину, као и краће поуке.

М. П.

Извор: poa-info.org | cic.srb

Предраг
Драгутиновић

Који чита да разуме

Теме из
Светог Писма
Новог Завета

Предраг Драгутиновић

Који чита да разуме : теме из Светог Писма Новог Завета

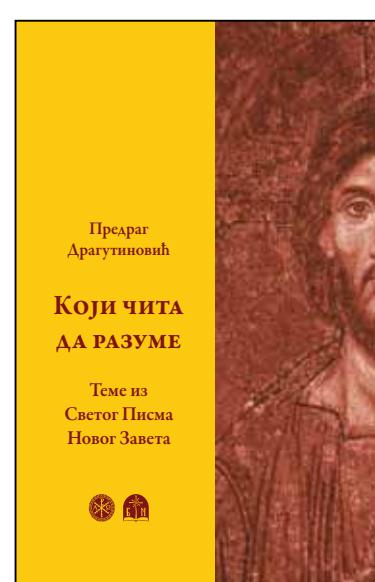
Београд : Хришћански културни центар др Радован Биговић : Православни богословски факултет Универзитета у Београду, Библијски институт, 2015

XIV + 278 стр. ; 21 см

ISBN 978-86-85273-34-6
(ХКЦДРБ)

Који чита да разуме. Теме из Светог Писма Новој Завета – нова књига проф. др Предрага Драгутиновића, у издању Хришћанског културног центра др Радован Биговић и Библијског института ПБФ, може се по ценама од 600 динара наћи у продаји у књижарама Православног богословског факултета Универзитета у Београду и у књижари „Ризница“ у Земуну.

Текстови сабрани у овој књизи представљају плод дугогодишњег труда и истраживања аутора, и намењени су свакоме ко је заинтересован за дубље и студиозније проучавање Речи Божије.

НАУКА, УМЕТНОСТ, КУЛТУРА...

Маријана Пешровић

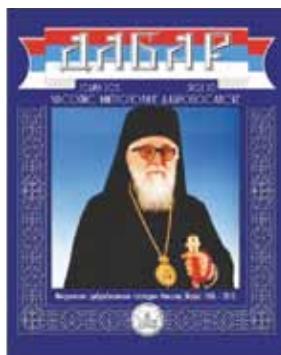
БЕОГРАД

Пурпурни одсјаји царског Сирмијума

У четвртак, 10. децембра 2015. године, у Галерији фресака Народног музеја у Београду отворена је изложба „Пурпурни одсјаји царског Сирмијума. Порфирне скулптуре владара и свештеника“. Након конзервације, рестаурације и реконструкције 50 фрагмената порфира, обављених у Народном музеју у Београду, јединствен налаз из Сирмијума представљен је јавности.

Археолошка ископавања северног дела комплекса царске палате у римском Сирмијуму (локалитет 85), која спроводи Археолошки институт из Београда у сарадњи са Музејом Срема из Сремске Митровице, почела су 2002. године. Фрагменти обрађеног порфира регистровани су већ 2004. и 2005. године, да би 2012. са налазом делова мушке главе, постало јасно да је реч о порфирној скулптури или фигуралиној композицији. Целина је заокружена археолошким ископавањима 2015. године, када су јасно дефинисани делови фигуралине композиције. Реч је о уметничким делима специфичног стила израде. То су јединствена остварења, чија анализа покреће низ питања, археолошке, историјске и уметничке природе, подсећајући нас на то да се о прошлости територије данашње Србије може још много тога открити.

Извор: Народни музеј

СОКОЛАЦ

Педесети број часописа Дабар

Из штампе је изашао педесети број часописа *Дабар*, који је уједно и први број овог часописа у 2016. години.

У прошлих педесет бројева у *Дабру* је објављено више стотина текстова, на преко три хиљаде страна. Први број се појавио 1996. године. Блаженопочивши Митрополит дабробосански Николај има највеће заслуге у томе што се *Дабар* појавио и што је радио примљен и читан у нашем народу.

Дабар је у протеклим годинама својим темама одговарао на актуелна питања – како да се верник снађе у друштву, како да очува веру, а доносио је и савете по питању породичне проблематике и живота младих људи. Концепција листа заснована је на јеванђелском темељу, светоочастким списима, разним преводима, беседама, поучним примерима...

У популарисању *Дабра* много су учинили свештеници, достављајући редакцији прилоге духовног и информативног садржаја. Објављено је више ванредних издања посвећених важним догађајима... У минулом периоду *Дабар* је дистрибуиран широм света, где год је било људи са наших простора.

Сећајући се личности Митрополита дабробосанског Николаја и његовог огромног доприноса за лист *Дабар*, као и његовог доприноса за истоимену издавачку кућу, редакција је одлучила да не припрема ванредни број поводом Владикине смрти, већ да вести о његовој смрти и сахрани уклопи у јубиларни, 50. број.

Извор: Мишарољија дабробосанска

ВРАЊЕ

Монографија о манастиру

У сали Дома војске у Врању 10. децембра 2015. представљена је књига *Манастир Свети Прохор Пчињски*, која са својих 680 страна представља капитално дело.

Присутнима се најпре обратио Епископ врањски Пахомије, а потом је говорио Радослав Павловић, саветник за културу председника

Републике Србије. Игуманија Свето-прохорске обитељи мати Стефанида беседила је о духовном развоју манастира. О самој монографији говорили су професори са Филозофског факултета у Београду проф. др Ненад Макуљевић, приређивач монографије, проф. др Јелена Ердељан, један од рецензентата монографије, као и проф. др Сунчица Денић Михаиловић, декан Педагошког факултета у Београду и члан Епархијског савета Епархије врањске.

Извор: Епархија врањска

МОДРИЧА

Циклус филмова „Литургија“

У организацији Светосавске омладинске заједнице Модрича, 15. децембра 2015. године, отпочео је циклус приказивања филмова „Литургија“ у дистрибуцији манастира Острог, који ће у току Божићног поста бити приказивани при Храму Успења Пресвете Богородице у Модричи. По завршетку вечерње службе, у сали Светосавско-парохијског дома код храма у Модричи, у присуству око педесетак људи, отпочео је циклус филмова. „Радосни смо великим одзивом како младих светосаваца тако и старијих“, изјавио је председник Светосавске омладинске заједнице Модрича г. Драган Божић.

Пре почетка филма присутнима се у име СОЗ-а Модрича обратио је реј Горан Пањков, координатор СОЗ-а, који је поздравио све присутне, захвалио на доласку и позвао све присутне да редовно долазе уторком, када ће филмови бити приказивани.

По завршетку пројекције, јереј Синиша Лазић обратио се присутним и позвао на дискусију, уз позив да се циклус у потпуности испрати како би свима постало јасније шта је то Света Литургија и Света тајна Евхаристије.

Извор: Епархија зворничко-шушљанска

БЕОГРАД

ТВ Храм на кабловским мрежама

Протојереј-ставрофор Стојадин Павловић, одговорни уредник Телевизије Храм, одржао је 16. децембра 2015. године у крипти Храма Светог Саве на Врачару конференцију за медије на којој је јавност обавестио да ће на Бадњи дан у 17 часова почети дистрибуција програма Телевизије Храм путем кабловских оператора Телеком Србија и Пошта Србије.

Захваљујући поменутим емитерима програм Телевизије Храм ће можи да прате гледаоци у Србији, Републици Српској и Црној Гори. На конференцији су говорили и аутор емисије „Док анђели спавају“ Марина Рајевић, као и промотери Телевизије Храм Александра Радовић, Дејан Томашевић и Дубравко Јовановић.

Извор: <http://www.spc.rs>

БАЊАЛУКА

Прослава у православном вртићу

Пред празник Светог Николе, 16. децембра 2015. у Православном вртићу „Анђелак“ у Бањалуци уприличен је свечани програм уз додјелу пакетића. Након читања молитве, родитељи су присуствовали приредби, радосним пјесмама и играма дјече која похађају православни вртић. Ове године је мото-група „Ноћни вукови“ из Републике Српске донирала пакетиће за малишане православног вртића.

Извор: <http://hhsbl.org>

ПЕТРОВАЦ НА МЛАВИ

Изложба о манастиру Витовница

У Завичајном музеју у Петровцу на Млави 2. децембра 2015. године отворена је документарна изложба „Манастир Витовница“. Аутори изложбе су др Ивана Женарју, историчар уметности и сарадник Завичајног музеја, и Милица Илић, историчар уметности, директорка и кустос петровачког музеја.

Изложба је реализована благословом Епископа браничевског Игњатија, који је својим присуством увеличио и само отварање изложбе. Отварању изложбе присуствовало је свештенство општине Петровац на Млави, а између осталих присутнима се обратио и отац Пимен, игуман манастира Витовница, који је својим разумевањем, љубављу и стрпљењем помогао ауторима у припреми и обради података о историји манастира.

Ова документарна изложба има за циљ да широј публици представи значај и лепоту манастира Витовница, задужбине краља Милутина, сакралног споменика културе од великог значаја који се налази на територији општине Петровац на Млави.

Концепт изложбе је такав да се кроз 6 целина сагледа богатство овог манастира. Уз доступне изворе, литературу и теренско истраживање дат је приказ историјата манастира, архитектуре, зидног сликарства, иконостасне преграде, ризнице манастира и посебан део је посвећен оцу Тадеју, некадашњем старешини манастира Витовнице и чувеном духовнику друге половине 20. века. Изузетно је важно што је први пут захваљујући документарним фотографијама које су уступили Републички завод за заштиту споменика културе и Регионални завод за заштиту Смедерево, приказана реконструкција манастира из седамдесетих година прошлог века, када је католикон манастира поново добио свој првобитан изворни изглед из средњег века. На изложби је изложен и неколико предмета, одежда оца Тадеја и његов портрет, књига крштених и рођених 1837–1839, царске двери, две иконе из 19. века, а посебну пажњу привукао је репрント страница Витовничко-бешеновског јеванђеља које се чува у Музеју Српске Православне Цркве, а које је 1557. године у злату оковао чувени Вук Кондо.

Иначе је прича о ризници манастира највише заинтересовала посетитеље, јер је мало њих знало за богату библиотеку овог православног манастира. Данас се зна траг само неколико богослужбених књига, псалтира и на срећу овог раскошног четворојеванђеља. Такође, посетиоци пажњу поклањају и зидном сликарству, с обзиром на то да је сада први пут оно представљено у концепту историјско-уметничког читања живописа из времена велике обнове манастира 1856. године.

Изложба је отворена до краја јануара 2016. г. у Завичајном музеју у Петровцу на Млави, Српских владара 163, сваког радног дана од 8 до 16 часова.

СРЕМСКИ КАРЛОВЦИ

Концерт етно музике

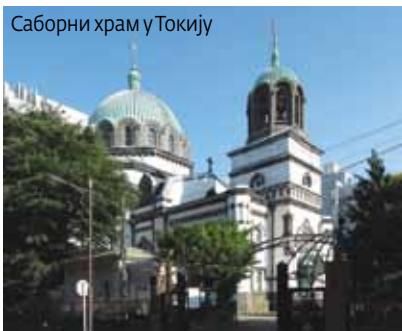
У свечаној сали Карловачке гимназије 16. децембра 2015. г. одржан је концерт етно музике у организацији Саборне сремскокарловачке цркве, која је овим догађајем започела празновање своје славе, Св. оца Николаја. На концерту, који је поздрављањем

присутних гостију отворио протојереј Јован Милановић, старешина Саборног храма, учествовале су мушка етно група Карловачке богословије и женска етно група Саборне цркве. Програм је читањем одabrаних мисли Св. Владике Николаја употребунио матурант богословије Вељко Бирач.

Извор: Епархија сремска

КРОЗ ХРИШЋАНСКИ СВЕТ

Маријана Петровић

ЈАПАНСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА
У спомен
Св. Николаја Касаткина

Једна од млађих по времену настанка јесте Јапанска Православна Црква. Ова Црква настала је као плод руске мисије на Далеком истоку у другој половини XIX века. Просветитељ и равноапостолни мисионар Јапанаца је отац Николај Касаткин (1836–1912). Канонизован је 1970. године, а празнује се 19. децембра. Њему је посвећен православни храм у јапанском граду Нагасаки.

Свети Николај Касаткин се сматра једним од највећих хришћанских мисионара. Рођен је у Смоленској губернији, отац му је био ђакон. Завршио је Богословију у Смоленску, а Духовну академију у Петрограду. Као јеромонах обрео се у руском посланству у Јапану 1861. г. Убрзо је напустио дипломатску службу и посветио се проповедању хришћанске вере међу Јапанцима. Најпре се потрудио да на јапански језик преведе Свето Писмо и неопходне богослужбене књиге. Од његових писаних дела најпознатија су *Писма из Јајана, Јајан са ташке тледишта хришћанске мисије* (1869), *Јајан и Русија* (1879), *Извештај Савету православној мисионарској друштву* (1879). Његов мисионарски труд је убрзо уродио

ПАПА ФРАЊА – ДОБИТНИК НАГРАДЕ КАРЛА ВЕЛИКОГ ЗА 2016. Г.
Папа Фрања је „глас савести“

Угледна награда Карла Великог (Karlspreis) за 2016. г. биће додељена папи Фрањи, саопштила је управа ове институције у Ахену, престоници Карла Великог (747/748–814).

Додела награде ће се обавити у Риму, а не као што је то уобичајено у Ахену. Тачан термин за доделу ове угледне награде још није утврђен. Ова награда се додељује од 1950. г. – за посебне заслуге које се односе на европско заједништво.

Европска унија је протеклих година претрпела штете, вели се у саопштењу: „У време када многи грађани Европе траже нову оријентацију, папа Фрања упућује поруке наде и охрабрења“. Папа је „глас савести“, који људе поставља у средиште и опомиње их да је Европа у обавези да остварује мир, слободу, право, демократију и солидарност – сходно идеалима утемељивача Европе.

Последњу награду за 2015. г. – медаљу са ликом Карла Великог примио је Мартин Шулц, председник Европског парламента. Међу лауреатима ове награде је и један са трона Св. Петра, папа Јован Павле II, који је 2004. г. добио „посебну“ медаљу Карла Великог. Папа Фрања је 58. добитник ове еминентне награде.

Прошађакон Зоран Андрић

плодом. Прво је крстio лекара Сакаја и будућег свештеника Павла Савадеа 1865. године. Од 1873. средиште мисије премештено је у Токио. Први православни свештеник Јапанац постао је Павле Саваде (1875), а први Епископ Јапанске Цркве постао је сам Николај 1885. године. Године 1890. у Токију је подигнут Саборни храм посвећен Христовом Вајкру, познат под именом „Николај–до“ – *Николајева кућа*, који се убраја у најлепше православне храмове у свету.

Јапанска Православна Црква стекла је аутономију 1970. године. Први поглавар аутономне Јапанске Цркве био је Владимира Нагоски, а од 1972. поглавар је Јапанац. Данас је првојерарх Јапанске Цркве Митрополит Данило (Икуо). Његова је титула „Архиепископ Токија и Митрополит целог Јапана“. Седиште Цркве је у Токију. Јапанска Црква има три епископије: Токио, Сендај и Нагашима. Православних Јапанаца има око 40.000, а они се причешићу у око 150 парохија. У Токију је отворена богословија, где уче будући јапански свештеници, а многи млади своје студије богословља завршавају у Европи и Америци.

У целини посматрано, хришћанство споро продире у ову земљу Далеког истока. Јапанце највише из хришћанског православног наслеђа одушевљава православна икона за коју имају велико интересовање.

Извор: www.mitropolija-zagrebacka.org

БРУНЕЈ

Забрана
празновања Божића

Власти Брунеја донеле су уредбу уперену против оних који јавно славе Рођење Христово. Према наводима медија, султан Брунеја је званично прогласио да ће људи који славе Божић или који у јавности носе капе Божић Бате, завршити у затвору. Овај пропис је уведен у овој нафтотој богатој земљи да мусимански заједници не би била увређена.

Немусимани у овој маленој земљи Брунеју могу прослављати Божић, али само унутар својих заједница. Грађани Брунеја не смеју чак да шаљу божићне честитке једни другима и својим најдражима. Прославе су дозвољене само под условом да их чланови мусиманског заједнице не виде.

Извор: Православие.ру (превод)
Информативне службе СПЦ

У ИСТОЧНОМ САРАЈЕВУ

Слава у Казнено-поправном заводу

На дан празника Светог краља Стефана Дечанског, 24. новембра 2015, прослављена је крсна слава затворске капеле у Казнено-поправном заводу „Кула“ у Источном Сарајеву.

Свету Литургију служили су свештеници Митрополије дабробосанске,protoјереји-ставрофори Војислав Чаркић, Ранко Билинац и Миломир Ковач, и јереји Душко Лаловић и Младен Дробњак.

У приступној бесједи на Светој Литургији присутном народу обраћа се protoјереј-ставрофор Ранко Билинац, који је између осталог на гласио да Св. краљ Стефан Дечански све муке, све тешкоће, подносио са благодарношћу Богу за све оно што му се догађало. Његов страдалнички живот могли бисмо сажети у неколико ријечи – а те ријечи би биле: трпљење, смирење, истинолубивост, праведност и храброст, али надасве истинска и снажна вјера у најсветијег Богочовјека – Христу, за нас Распетог и ради нас Васкрслог. Као плод ове вјере и захвалности Богу што му је вратио вид изникли су Високи Дечани као божански крин, цвијет Богом засађен и светитељевом руком заливан, који је постао и остао свеза између неба и земље – и остаће то до Другог и славног Христовог доласка.

На Светој Литургији били су присутни представници града Источно Сарајево, општине Источна Илиџа, Центра јавне безбједности Источно Сарајево, Управе Казнено-поправног завода, као и лица која издржавају казну затвора.

У ЗАПАДНОЕВРОПСКОЈ ЕПАРХИЈИ

Канонска посета

Поводом парохијске славе Светог Нектарија Егинског у Навати, Епископ западноевропски Лука посетио је од

У БЕОГРАДУ Шампион солидарности

У петак, 11. децембра 2015, на традиционалном пријему у Скупштини града Београда, Ивањичанима је уручено престижно признање „Шампион солидарности“ које сваке године доноси Институт за трансфузiju крви Републике Србије. Признање је заслужено због изузетно успешне организације летње и зимске кампање добровољног давања крви на територији општине Ивањица.

„Ово признање делимо са свим нашим хуманим суграђанима који учествују у акцијама добровољног давања крви, било да су вишеструки даваoci или први пут дају крв, као и свим волонтерима и сарадницима“ истиче Анкица Мојсиловић, секретар ЦК Ивањица. У екипи представника Црвеног крста Ивањица био је и свештеник Далибор Милошевић, који активно учествује у организовању хуманитарних акција на територији своје парохије, а и сам је вишеструки давалац крви.

Извор: Епархија жичка

20. до 22. новембра 2015. каталонску област Емпорду, на крајњем североистоку Шпаније. У недељу, 22. новембра 2015. године, Владика је служио Литургију у Навати, а саслуживали су месни православни свештеници каталонског порекла: protoјереј Мартиј Пуче из Барселоне, protoјереј Жауме (Јаков) Херен из Жироне и парохијски свештеник Нектарије Галдон.

Црква у којој се богослужи саграђена је у 11–12. веку и пре неколико година Римокатоличка црква ју је уступила Епархији западноевропској на коришћење. Од 27. до 30. новембра 2015. Епископ Лука је боравио у Галицији на северозападу Шпаније, где се налазе две парохије Западноевропске епархије и у обе су свештеници Шпанци.

Парохија у Ла Коруњи обележила је у недељу, 29. новембра 2015. своју храмовну славу Св. Јована Златоустог. Поред Владике Луке, служили су и Жоан Гарсија, архијерејски заменик за Шпанију и Португал, јеромонах Серж Пескај са југа Француске и јеромонах Микел Ортега са острва Мајорке. Током бденија пред празник, брат Герман, доскора професор

историје у Ла Коруњи, је постао расофорни монах. Парохија Св. апостола Андреја и Св. Николе Архијерејском Литургијом је обележила свој храмовни празник. Епископ Лука је начаљствовао евхаристијским саобраћајем у недељу, 6. децембра 2015. године. Саслуживали су старешина парохије отац Николас Вера и свештеници Епархије западноевропске из околних места: отац Жоан из Барселоне и отац Ришар из Бенитачела, као и парохијски ћакон Игор Ђелински. Богослужења у Аликантене се врше углавном на шпанском језику а користе се и многи други језици јер поред православних Шпанаца, ова парохија понајвише окупља румунске и грузијске досељенике.

Извор: Епархија западноевропска

У ЧИКАГУ И ЛИБЕРТИВИЛУ Молитвено и радно

У петак, 11. децембра 2015, Митрополит црногорско-приморски Амфилохије, у својству администратора Епархије буеносаиреске и јужно-централноамеричке, председавао је годишњим заседањем Централног савета Српске

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нештић

Православне Цркве у Јужној и Северној Америци.

Представници епархија СПЦ у Јужној и Северној Америци (Буеносајреска и јужно-централноамеричка, Источноамеричка, Западноамеричка, Канадска и Новограчаничко-средњезападноамеричка епархија) сабрали су се у просторијама при Саборном храму Вајсрења Христовог у Чикагу. Разматрана су текућа питања из живота СПЦ у пет наведених епархија. Засједање је протекло у молитвеној атмосфери и узајамној љубави архијата, свештеника и вјерника. Епархију канадску је представљала делегација предвођенаprotoјерејом-ставрофором Василијем Томићем, архијерејским замјеником администратора Епархије канадске Патријарха српског Иринеја. Јереј Јован Б. Марјанац, парох судбуријски, именован је члан испред Епархије канадске за трогодишњи период до 2016. године. Сутрадан, 12. децембра, у манастиру Светог Саве у Либертивилу окупило се мноштво светосаваца и других православних да принесу Богу своје молитве у славу и част новопросијавшег светитеља Мардарија, првога Епископа Српске Православне Цркве у Канади и Америци. Митрополит Амфилохије је началствовао Божанственом Литургијом уз саслужење П. Г. епископа: источноамеричког др Митрофана, новограчаничко-средњезападноамеричког Лонгина, западноамеричког др Максима, славонског Јована и умировљеног славонског Саве, као и десетине свештеника и ђакона, уз молитвено учешће више стотина светосаваца и вјерника из других православних јурисдикција. Литургији је присуствовао и Епископ кливлендски Петар из Руске Православне Цркве. Из Епархије канадске на сабрање су пристигли protoјереји-ставрофори: Василије Томић, Војислав Павловић и Љубомир Рајић, protoјереји: Милан Јовановић, Јовица Ђетковић и Иван Радовић (Епархија будимљанско-никшићка), protосинђел Василије (Гавриловић), protонамјесник Милош Пурић и јереј Јован Марјанац.

Послије Свете Литургије, преломљен је славски колач по први пут у славу и

У БЕОГРАДУ

Свети Никола поклоне дели

Студенти Православног богословског факултета Универзитета у Београду посетили су 18. децембра 2015. Болницу за церебралну парализу и дечју неурологију у београдском насељу Браћа Јерковић, где су смештени ученици ОШ „Миодраг Матић“ и ОШ „Др Драган Херцог“. Хуманитарна акција под називом „Свети Никола поклоне дели“ организована је на Православном богословском факултету трудом студената на челу са координатором за хуманитарни рад Стефаном Зељковићем. Током двомесечног прикупљања играчака и слаткиша, акцији су се приклучили и чланови редакције *Светосавској звонци*, званичног гласила Српске Православне Цркве за децу, који су несебично донирали своје издаваштво и на тај начин употребили садржај дечих пакетића.

Диван гест у току трајања хуманитарне акције учинили су и студенти Католичког богословског факултета из Сплита који су донирали пакет слаткиша, сведочећи да је филантропија поље на коме се превазилазе све разлике. Укупно је припремљено 90 пакетића за малишане оболеле од церебралне парализе. Уочи празника Светог Николе представништво студената Православног богословског факултета их је уручило радосно деци. Том приликом студената је у име болнице и особља срдечно захвалио директору mr Зорану Андрејић изразивши захвалност Православном богословском факултету и свим учесницима који су подржали хуманитарну акцију.

Извор: *Светосавској звонци*

част Светог Мардарија, првог српског Епископа у Канади и Америци. Услједила је славска трпеза у Покровском манастиру – Новој Грачаници.

Извор: *Епархија канадска*

У ЂЕВРСКАМА Божанствена Литургија

Епископ далматински Фотије служио је 13. децембра 2015. Свету Архијерејску Литургију у Храму Светог пророка Илије у Ђеврскама.

Обративши се присутним, Епископ Фотије је подсетио на житија двају светитеља које на овај дан празнујемо, Св. апостола Андреја Првозваног и Св. Акација Синајског.

„Као ученик Св. Јована Крститеља, Св. Андреј сусрете се са Господом Христом и одмах у Њега поверила. Он пође са Исусом и са собом поведе и свога брата Петра. Узе за мисију да проповеда Јеванђеље у Византији и Тракији, потом у земљама дунавским, у Русији и око Црног мора и на послетку у Епиру, Грчкој и на Пелопонезу. Широм ових земаља први апостол Христов преведе много народа у веру и постави им свештенике и епископе. За време својих пропутовања он учи и многа чуда у име Христово и при-

доби многе за Господа, а међу њима и брата и жену царског намесника Егата. Овај се због тога разјари и нареди да се Св. Андреј стави на страшне муке, а потом распне на крсту. Пострада тако овај велики угодник Господњи, али и у смрти остале веран Христу, проповедајући корисне поуке народу који се ту беше окупио. Зато га Господ награди и на његов крст паде светлост тако јака да се није могло у њега гледати. Обасјан и у молитви овај свети мученик предаде тако душу своју Господу, а иза њега на земљи остадоше многа добра дела о којима се и данас говори“, истакао је Владика Фотије.

Вл. Фотије је потом захвалио свима који су помогли да се свети храм у Ђеврскама уреди и ослика, честитавши оцу Ђорђу Веселиновићу који је на Литургији одликован чином protoјереја.

Извор: *Епархија далматинска*

У ЗАГРЕБУ Вечно заједно са онима које волимо

На дан празника Светог апостола Андреја Првозваног, у недељу 13. децембра 2015, Митрополит загребачко-љубљански Порфирије, служио је

25-годишњица устоличења Епископа бачког Иринеја

На редовном заседању Светог Архијерејског Сабора Српске Православне Цркве 1989, јеромонах Иринеј Буловић је изабран за Епископа моравичког, викара Патријарха српског, а потом је после хиротоније у Пећкој патријаршији 20. маја 1990, изабран за Епископа бачког и устоличен у Новом Саду, 24. децембра исте године.

Његово Преосвештенство Епископ новосадски и бачки, сомборски и сегедински Господин др Иринеј рођен је 11. фебруара 1947, од оца Михаила и мајке Зорке, у Станишићу, у Бачкој, добивши на крштењу име Мирко. Дипломирао је на Богословском факултету СПЦ у Београду 1969. г. (манашки постриг је примио од блаженопочившег Аве Јустина Поповића, а чин јерођакона и јеромонаха је примио из руку тадашњег Епископа рашко-призренског Павла). Наредну деценију је провео у Грчкој на постдипломским студијама на Богословском факултету Атинског универзитета, на коме је јуна 1980. одбранио докторску дисертацију на тему теологије Светог Марка Ефеског.

Након студијског боравка на Богословском институту Светог Сергија у Паризу, 1981. г. је изабран за доцента на Катедри Светог Писма Новог Завета на Богословском факултету у Београду, где и данас предаје.

У наредном броју *Православља* следи опширијији текст.

Јоаникија Девичког у манастиру Девич. У раним јутарњим сатима Епископа је дочекао верни народ који је испунио манастирску порту, заједно са свештенством и свештеномонаштвом. У току Литургије, Епископ Теодосије је бираним речима беседио присутним чадима и честитао славу и празник игуманији свештене обитељи манастира Девич и њеном сестринству. Пред крај Литургије обављен је чин благосиљања славског жита и колача.

Извор: Епархија рашко-призренска

У МАНАСТИРУ РУЈАН Помен Еп. Хризостому

На празник Преподобног Саве Освећеног, 18. децембра 2015, у манастиру Рујан код Ужица, служена је Света Архијерејска Литургија и паракост по поводом трогодишњице упокојења блаженопочившег Епископа Хризостома.

Светом Литургијом начаљствовао је Владика жички Јустин уз саслужење Владике топличког Арсенија, духовног чада почившег Епископа Хризостома. Саслуживали су: Архимандрит Тихон, игуман студенички,protoјереј-ставрофор Милош Босић, намесник ужички, protoјереј-ставрофор Зоран Јанковић, протонамесник Радоја Сандо, дугогодишњи ђакон Владике Хризостома, protoђакон Александар Грујовић и ђакон Аранђел Петровић. Евхаристијском сабрању и паракости, поред родбине почившег Владике Хризостома, присуствовало је мноштво свештенства, монаштва и верног народа Жичке и Банатске епархије.

Након Литургије служен је паракост блаженопочившем Епископу Хризостому и помен на његовом гробу. Епископ Хризостом се упокојио након краће болести, у Епископском двору у Краљеву, 18. децембра 2012, у раним

Свету Архијерејску Литургију у Храму Преображења Господњег у Загребу. У току Литургије Митр. Порфирије беседио је на прочитану јеванђелску причу о младићу који упућује Христу питање: „Шта треба да учиним да бих добио живот вечни?“

„Имамо потребу да вечно постојимо, да смо вечно заједно са онима које волимо, који јесу и смисао нашеј живота. Зато и питање – Шта да радим да имам живот вечни – јесте питање изречено у име читавог људског рода. Све друго ако задобијемо, и све друго макар и задобили, пред вечношћу, пред пуноћом живота, пред вечним животом, пре свега, са Оним који је Алфа и Омега, то јест, без вечности у којој нисмо заједно са Христом, све је мало, све је бесмислено“ – рекао је Митрополит.

У СЕЛУ БЈЕЛОВАЦ

Паракост пострадалим Србима

Дана 14. децембра 2015, Епископ зворничко-тузлански Хризостом посетио је село Бјеловац и у Храму Светог пророка Илије служио паракост пострадалим Србима из овог села, чиме је обиљежено 23 године од страдања 109 жртава за које још увијек нико није одговарао. Наиме, 14. децембра 1992. у зору, муслиманска војска напала је ово село и починила стравичан злочин. Само тог дана погинуло је 68 Срба, већином цивила. Епископ Хризостом се помолио за све жртве овог мјеста и у бесједи подсећио народ да не треба заборавити жртве које су положиле свој живот за ово село и нашу православну вјеру и да треба да се увијек молимо за покој њихових душа. Након паракоса положени су вијенци на спомен-плочу у Бјеловцу.

Извор: Епархија зворничко-тузланска

У МАНАСТИРУ ДЕВИЧ

Празник Св. Јоаникија

Епископ рашко-призренски Теодосије служио је Свету Литургију, 15. децембра 2015, на празник Светог

ИЗ ЖИВОТА ЦРКВЕ

Зорица Нештић

јутарњим часовима. По својој жељи сахрањен је у манастиру Рујан у Вртцима, чију је обнову сам иницирао, све-срдно помагао и будно надгледао. Нека му је вечан спомен и Царство Божије!

У БЕОГРАДУ

Евхаристија у Окружном затвору

Сведочећи Христову реч о љубави Бога која је намењена свима без изузетка, чланови милосрдне секције Верског добротворног старатељства АЕМ су донели дарове у виду средстава за хигијену, намењених лицима лишеним слободе која се налазе у Окружном затвору у Београду.

Заповест о љубави и Христов позив да сви буду једно утетворен је на Светој Литургији у капели Васкрсења Христовог при овој установи. Шест чланова милосрдне секције на челу са јерејем Владимиром Марковићем и ћаконом Браниславом Јоцићем, студенти Православног богословског факултета у Београду Миљан Коџановић и Јован Ракочевић, заједно са духовником Окружног затвора јерејем Глигоријем Марковићем, запосленима и лицима лишеним слободе посведочили су јединство Цркве као Тела Христовог у Евхаристијском сабрању.

У ПУЛИ

Храмовна слава

На празник Светог оца Николаја Мирликијског, 19. децембра 2015, заступништвом овог дивног угодника Божјег прослављена је слава храма у Пули. Тим поводом, свечаним Евхаристијским сабрањем началствовао је Епископ горњокарловачки Герасим, уз саслужење Архимандрита Наума, надлежног пароха протојереја-ставрофора Горана Петковића и ћакона Јована Галамића.

Након прочитаног Јеванђеља, епископ Герасим бесједио је присутним

вјерницима, напоменувши значај бла-женства за сваког човјека понаособ. Преломивши славски колач и осве-штавши кольво, Епископ Герасим је након Литургије још једном поздравио сав окупљени народ, честитавши кр-сно име свима који на овог дана про-слављају свог небеског заштитника.

Извор: Епархија горњокарловачка

У НОВОМ САДУ

Празник Св. Николаја Мирликијског

На спомен Светог оца Николаја Мирликијског, 19. децембра 2015, Светом Литургијом у Саборном храму у Новом Саду началствовао је Епископ бачки Иринеј, уз саслужење новосадских свештеника и ћакона. После прочитаног Јеванђеља, Владика Иринеј се обратио сабранима беседом, евоирајући успомену на Светог оца Јустина Поповића који је истицао јединство Срба на данашњи празник. Сви Срби су данас на ногама, славе Светог Николу. Ако нису свечари, празнују га код пријатеља, рођака или комшија. Преосвећени Владика је истакао мисли посланице Светог апостола Павла – угледајте се на старешине – и прочитаног Јеванђеља по Луки – Блажени су који су стекли хришћанске врлине – и по-везао их је са Светим Николом, узором хришћанима. Владика је позвао верне да иду тим путем јер овде почиње наш рај и наш пакао, сами себе осуђујемо ако себе не испунимо Богом већ лажним вредностима. Човек је жива икона живог Бога зато што је слободан, нагласио је Владика Иринеј. На крају беседе Владика је честио славу верницима, а најпре свечарима који Светог Николаја прослављају као свог небеског заштитника.

Извор: Епархија бачка

У ЕПАРХИЈИ ПАКРАЧКО-СЛАВОНСКОЈ Богоугодна јела

На дан празника Светог Николаја Мирликијског, 19. децембра 2015, Свету Архијерејску Литургију у Храму Светих апостола Петра и Павла у Слатини служио је Владика пакрачко-славонски Јован, уз саслужење протојереја-ставрофора Јована Ша-

улића, пароха мединачког, и прото-ћакона Милана Томашевића.

Окупљене вјернике, пригодном бе-сједом након прочитаних одјељака из Светог Писма, поздравио је Преосве-штени Владика. Честитајући празник и говорећи о животу и дјелу Светог Николаја, Владика је вјернима пре-нио и поздраве избјеглих и расељених Славонаца у Сједињеним Америчким Државама, а који су током недавне Владикине посјете Америци поводом „Вечери Славоније“ исказали жеље и намјере на помогну обнове светиња у својим родним мјестима.

По завршетку Литургије, у па-ројијској канцеларији у Слатини, Преосвећени Владика је архијереј-ском намјеснику Драгану Гаћеши иprotoјереју-ставрофору Јовану Ша-улићу, надлежном пароху мединач-ком, предао прикупљени прилог за почетак обнове Храма Свете Петке у Обрадовцима, дар Архимандрита Леонтија (Алавање), настојатеља манастира Светог апостола Марка у Охају, некадашњег сабрата мана-стира Ораховице. Отац Леонтије се са вјерним Славонцима из Америке прихватио бриге око обнове обрадо-вачког храма, а овај њихов прилог само је почетак богоугодног дјела у обнови још једне српске светиње.

У ПОА

Евхаристијска сабрања

На дан спомена Светог Николаја Мирликијског Чудотворца, Архи-епископ охридски и Митрополит скопски Јован служио је Свету Ли-тургију у манастиру Светог Јована Златоуста у Битољу. Празник широм православља поштованог светитеља Николаја, Архиепископа Мирликиј-ског и Чудотворца, прослављен је у параклису њему посвећеном у седи-шту Епархије брегалничке у Штипу.

ДОБРОЧИНСТВО

Поклоничка агенција Српске цркве
телефон/факс: 011/2687-416, 2686-445
info@dobrocinstvo.rs
www.dobrocinstvo.rs

Поклоните се
земаљској домовини
Господа Исуса Христа,
присуствујте
богослужењима
Страсне недеље,
дочекајте

ВАСКРС у Јерусалиму

22. април - 04. мај
24. април - 02. мај

На позив Преосвећеног Епископа брегалничког и мјестобљуститеља битољског Марка, Светом Архијерејском Литургијом началствовао је Епископ стобијски и мјестобљуститељ струмички Давид, уз саслужење архијереја домаћина и свештенослужитеља Епархије брегалничке.

После прочитаног Јеванђеља, на Литургији се пригодном беседом о празнику Светог Николаја обратио Епископ Давид, уједно честитајући храмовну славу Епископу Марку. На крају богослужења поздравно слово је казивао и Преосвећени Владика Марко.

Извор: Православна Охридска Архијепископија

У БЛЕКТАУНУ

Прослава Никольдана

У недељу 20. децембра 2015., храмовну славу свечано је прославила и парохија Светог Николе из Блектауна. Свету Архијерејску Литургију служио је Владика Иринеј, а саслуживали су надлежни парох јереј Ђорђе Веселиновић, протонамесник Немања Mrđenović и Ђакон Александар Ивановић. Хор је предводио и службу прелепо украсио појац Петар Рајић.

Владика Иринеј је у својој беседи говорио о великом хришћанском примеру живота оличеном у Светом Николи али исто тако и о празнику Детињи када је око себе окупио дечицу која су дошла заједно са својим породицама

Миа Торбица има само осам година и одлична је ученица трећег разреда Основне школе „Војвода Радомир Путник“ у Београду. Свира клавир и дивно црта. На контролном прегледу у Тиршовој пре десетак дана дијагностикован јој је рецидив акутне моноblastne леукемије, од које се лечила од маја 2013. г. Како би се Миа излечила, неопходно је извршити трансплантију коштане сржи.

Њена једина нада је операција у специјализованом здравственом центру у Риму, која се мора обавити што пре. За операцију је потребно прикупити 160.000 евра.

Помоћ за Миу Торбицу можете уплатити на следеће рачуне:
Динарски: 160-441369-19

Девизни: 00-540-0001407.1

IBAN: RS35160005400001407179

Можете помоћи и слањем СМС поруке: у Србији – упишите 132 и пошаљите СМС на 3330 (цена поруке: 100 дин); у иностранству – упишите human132 и пошаљите СМС на 455 (цена поруке: 10 CHF)

које су испуниле и цркву и салу.

У време крсног опхода око храма свештенству се придружио и свештеник Самуило из оближње парохије Руске Православне Цркве. Након молитве за осниваче и ктиторе овог храма, Преосвештени Владика Иринеј прелио је вином и спомен-обележје краља Петра Другог.

Извор: Митрополија аустралијско-новозеландска

У МАНАСТИРУ ПРАСКВИЦА

Празник Светог Николе

Митрополит црногорско-приморски Амфилохије служио је, 19. децембра 2015., на празник Светог Николаја Мирликијског, са свештенством Свету службу Божију у манастиру Прасквица у Паштровићима. У току Литургије, Владика је у чин протосинђела рукопроизвео сабра-та ове монашке обитељи јеромонаха Климента (Бољевића). Новом протосинђелу Владика је пожелио да у све дане свога живота ходи путем својих претходника који су се подвизавали у овој светињи кроз вјекове.

У литургијској проповиједи након читања Јеванђеља Митрополит је казао да је Свети Николај био правило вјере и образ кротости. „Сво његово житије то свједочи. Сва дјела његова то свједоче и потврђују. Зато и њего-

во смирење кроз које се пројавило његово достојанство“, рекао је Митрополит црногорско-приморски.

Након причешћа вјерних благоси-љан је славски колач манастирског Храма Светог Николе и славски колач многобройних данашњих свечара којима је Свети Никола крсна слава.

Извор: Митрополија црногорско-приморска

УДОЊО ВРИЈЕСЦИ

Празник Зачећа Св. Ане

Епископ будимљанско-никшићки Јоаникије служио је, уз саслужење Епископа славонског Јована, Свету Архијерејску Литургију, на празник Зачећа Свете Ане, 22. децембра 2015., поводом храмовне славе манастира у Доњој Вријесци код Дарувара. Саслу-живало је више свештенослужитеља Епархије славонске, а Евхаристијском сабрању присуствовао је вјер-ни народ овог краја и гости ове свете обитељи из Русије, Италије, Црне Горе, као и представници власти Републике Србије и Републике Српске.

Сабраном народу ријечима архи-пастирске бесједе обратио се Влади-ка Јоаникије, захваљујући Преосве-ћеном Владици Јовану на позиву да богослужи у древном манастиру Све-те Ане на славу ове свете обитељи.

Извор: Епархија будимљанско-никшићка

Албум сећања
на наше претке

из Првог светског рата

1914 | 1918

славним-прецима.срб

ПОШАЉИТЕ
ФОТОГРАФИЈЕ
НА
**славним-
прецима.срб**

УМЕТНИЧКА
КРОЈАЧКА РАДИОНИЦА
АМФИА

МИР БОЖЈИ
ХРИСТОС
† СЕ РОДИ †

Ибарска 40, 37000 Крушевац

037/491-138, 064/167-9082

066/888-7660, 064/800-1322